Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 138 (5088). | , ЕРА, 18 ноябрь, 1971 шу. | Мах 2 кап. | *Газет арадуьйла 1923 шера дуьйна*

Пхе шера план — ханал хьалха

Къахьегамхой баьцадаарашца IалашбарA

ХIара шерра-шера шерлуш-толлуш лаьт Грозненски районан № 3 йолча соьмий-баьцадаарий совхозан теплицаш.

ХIанзалца 27 эзар квадратни метр хилначу цунна уьш тIе-тIетоьхна кху шарахь а 5 эзар квадратни метр. Иза объект хьалъяьккхина № 661 йолчу СПМК Шупров Юрин Ворсанов Iамдар-бекен бригадера болхлой.

СУРТАШ ТIЕ: керла хьалхьаьлла лаьтта 5 эзар квадратни метр хуьлу теплица (аьрдехьа); лакхахьа: Ю. Шупровни I. Ворсановни белхлошца юкъе.

С. ХАНИЕВА сурт.

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

РСФСР Министрий Совета заседани хилар 1971 шера 15 ноябре.

РСФСР Министрий Совет хьежар РСФСР халкъа бахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Пачхьалкхен пхе шера плана, РСФСР халкъа бахам 1972 шера дегIабоалабара Пачхьалкхен плана проекташка. Цу дешаех кьаьца доклада йир РСФСР Министрий Совета председатела заместитела, РСФСР Госплана председатела Б. М. Герасимовен РСФСР финансий министра Ц. И. Фадеевен.

Дийцача дешаех лаьца доагIаш дола соцамаш тIайийцар РСФСР Министрий Совето.

РСФСР Лакхехьара Совет хьажийта дIачуенний РСФСР халкъа бахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Пачхьалкхен пхе шера плана, РСФСР халкъа бахам 1972 шера дегIабоалабара Пачхьалкхен плана, 1972 шерарча Пачхьалкхен бюджета проекташ.

РСФСР Министрий Совета заседане дакъа лаьцар республика центральни учреждений кулгалхоша а хIаьта нийтта цхьаболча СССР министраша а.

РСФСР Министрий Совета заседане къамаьл дир КПСС ЦК секретара, РСФСР Министрий Совета Председатела М. С. Соломенцева.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета. Президиуме

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитела нов. М. А. Мамаева председателал а деш 13 ноябре республика Лакхехьарча Совета Президиума совещани хилар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массаьарча комиссей председателий.

Совещание дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массаьарча комиссейка Нохч-ГIалгIай АССР халкъа бахам 1971 — 1975 шерашка дегIабоалабара Пачхьалкхен пхе шера плана, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа бахам 1972 шера дегIабоалабара Пачхьалкхен плана, 1972 шера Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджетан 1970 шерара республика Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярах йолча отчетан проекташ а хIаьта нийтта республика Лакхехьарча Совета аргIанарча шоллагIча сессе юкъа оттаеш йола кхаьргамхой депутатий районнин городской Советий лакхехьарча Нохч-ГIалгIай АССР законий проекташ а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массаьарча комиссейц юкъера юрадна хьакъехьара деш.

Цу дешах лаьца совещание хоам беш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара нов. Г. В. Силохина.

Совещание республика Лакхехьарча Совета Массаьарча комиссей председателаш вIаьшки дагабьяар 1972 шера хьалхарча 6 бетта комиссейна бергбойча балхах йоалита хетачоа.

Совещание балхана дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аппарата белхлоша.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР № 416 ЙОЛЧА ГУДЕРМЕСА ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГIОЛЛА СОЮЗА СОВЕТЕ ДЕПУТАТ ХАРЖАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

«СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене 105 статьяга хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР № 416 йолча Гудермеса хоржамий округе гIолла Союза Совете депутат харжара деш дола хоржамаш тIиргандийнахь, 1971 шера 19 декабре чакхдаха.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1971 ш. 16 ноябрь.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЮЗА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА 416-ча ГУДЕРМЕСА ХОРЖАМИЙ ОКРУГА СОСТАВА ХЬАКЪЕХЬА

1970 шера 24 мартерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете деча хоржамашта йолча 416-ча Гудермеса хоржамий округа чуйоагIа город Гудермеси Ведена, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Нажай-Юрта, Советски, Шаьла, Шелковской районаш.

Политиздато арахийцад

Политически литература издательства кепатехд арахийцад «Ленина парте байракха кIел — коммунизма котадоне» яха брошюра. Цу тIа я КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина 1971 шера 6 ноябре съездий Кремлевски Дворце Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дизара хетаьча торжественни заседане дьо доклада текст.

Дукха тираж йолаш арахийцад брошюра.

(ТАСС).

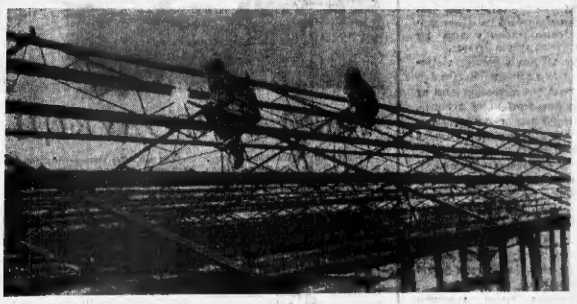

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

Грозненски химически комбината дукхача цехий химикаша дегIоадоаха къахьегамо толамаш доал уж шера. Церна юкъе хьалхарча моттегаш ба Н. Д. Шеханова керта латта политилен арахецача производства химикаш. Товарни продукци арахецара 11 бетта план ярна дукха хьалха кхоачашъяьй цар. ХIанзалца тIехкхоачашъяьй цу коллективо ноябрь бетта хьалхарча шин декана задани а. Ниттта хьанаре къахьегаш я ух шера В. Г. Кальной, В. В. Даганадзе керта латтача фенол, дубитель арахецача цехий коллективаш. НиттагIча ноябре къахьегам ба цу цехий химикаша тIабоагIача бетта четаз ХIанзалца планал совгIа цар арахийцад оттам шарош совий маьха продукци.

А. РОМАНОВА,
тха штата йоаца корр.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАШ ХИЛЧА

«Грознефтегаз» газови управлене юкъе уж шера хьалхара моттиг лелаеш хьайоаргIа Коробкин Владимир Павлович керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Газови бензин дукхагIа ара а хецаш шера план ханал хьалха кхоачашъяра творчески къахьег цеха болхлоша. Цар аргайоах бенанн арахецара технологи, бизза пайда ийбу производственни мощностех. Из балхан долаш хIара смена задани тIехкхоачаш а еш тахагIа дукхагIа бензин кьакъестадиIнатIехьдоал цар. Ниттта къахьегача цеха коллективо ханал цаI ах бутт хьалха кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера план. Ер шу доладеча дола планал совгIа арахийца бензин 7 эзар совгIа тонн а. Уж хIейнисеча хана ц..ра планал совгIа кхы а эзараш тоннаш бензин арахецаргда цар.

Социалистически эсье эьнача бригадашта юкъе хьалхара моттиг лелаю машинистана Сальникова Нина Ивановнен Черепко Валентина Гордеевнен керте латтача бригадаша. Цар шера план 115—120 процент кхоачашъяьй. Шоай ноакъостешта хьахан а толаш къахьегаш ба вокхагIйола машинист Даудов Якъуп, машиниста гIоандий ян. Смоленец, Луценко, Смирнова, слесарь нов. Черпанов, кхыбараш.

* * *

Октябрьски бурутоахара балхий управлено дина толамаш доахаш я бурувдетта мастер Солонатин Дмитрий Иванович керте латта бурувдетта бригада. Керда технологи техникен производства керте а ахулыаш ший торешка цо бизза пайда ийбар бальйн долаш бурутоахара ноябрь бетта план уж бетта хьалхарча декаде кхоачашъяьй цо. Дукха хIама ца эшаш пятилетка хьалхарча 1,5 шера задани а кхоачашъяьй бригада. Уж шера июль бетта № 186 йолча скважинана бурув теха а дакъхха мехкдаьтта хIеж тохийтар цо. Июль бетта дешa валеш мехкдаьтта тIоашанта тIакхачара № 223 йолча скважинана бурув техаш я бригада. Цу скважинана проектагIа теха дезаш бурув 4900 метр я, хIанзалехьа техар 3150 метр я. Балха хаьах пайда эцара задани а дикка тIехкхоачашъяьй бригада. Бурув техача дIаухийта материалаш, электроэнерги хьаьрах, транспортах бизза пайда эцарах уж шера пачхьалкхена кхоадаьд 60 эзар сом. Бригада тIадоагIача шера чотах теха бурув 1304 метр я. Хьинаре къахьегарна цига белгалъяьлла я бурувдетташ нов. Кругликов, Истратов, Акушин керте латта смена.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯРА КУРСАШ

Уж денношка рандтеш дIайоадений КПСС Нохч-ГIалгIай обкомерча, массала а боах беча партийни советски болхлой говзал лакхъеча курсашка. Курсашка хьалхарча аргIанна деша баьхараш парте райкомий горкомий организационни отделий заведующеш, КПСС горкомий партийни комиссей председателаш орготдалий инструкторараш ба.

Дешара кердача планега хьажжа деша бегIараша IомаергIа марксистско - ленински теорен КПСС политикан актуальни проблемаш, социалистически экономикана Iилман нимогишка доладара лардаш, партийни, советски строительстваш халкъа бахама, Iилмана, культурина кулгалдара практикан дешаш.

Занятеш йолча юкъергIа даш бегIараша IомаергIа Грозненски химически комбинате, Сунженски райна хьалха латтача болхамашка, хIаьта нийтта КПСС Гудермеса горкомо беча партийни балха опыт.

Курсий хьайийллар КПСС обкома бюро член, организационно - партийни балха отдела заведующа В. В. Варлашкина.

Деша бегIараш лекцеш йийшар КПСС обкомерча партийни комиссе председатела, исторически Iилмай кандидата Н. А. Сыщикова, республика Госплана председатела Е. В. Брыксина, Нохч - ГIалгIай Пачхьалкхен педагогически институте доцента, философски Iилмай кандидата В. С. Валкова, кхыбер.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ЗАКАЗАГIА

Массеш мехота толкамбе йиш я мехкдаьтта скважина «Аист» яхача дIа-юха лелача автоматически буставни доахача станина новкъостална. Цу тайпара станцеш арахеца йолаеннад «Нефтеавтоматика» яха бугульминска завод. Царех эгара хьалхарьараш Татаре, Белорусе, Куйбышевски областа промысленна дIахьийтай.

«Аиста» электронни приборашка сведенеш тел скважинахьара хьалъеравхача мехкдаьтта дукхала, пунцарча хин хьагъехье а хIаьта нийтта тIоашкарча температуран давленен хьакъехьа а. Цу тIулачо йиш хулийт скважинашта эксплуатации яра гIойлагIа йола режим дьахаржа.

Уж гаргарча шерашка завода коллективо хьее йолергьа промышленностерча къахьегама механизаци автоматизаци яра новкъостал дергдолаш бола керда 120 прибор.

(ТАСС корр.).

Казань.

ЧУВАШСКИ ЙОАЗОН БIАЬ ШУ

Кердача чувашски йоазон бIаь шу дизар белгалдоаххи Чувашe. Цу доархIамеча событена хетаьяр республика столица общественностa эккхалий торжественни «собрани». Яковлева цIерагIча педагогически институте хьайиллай Iилман сесси.

БIаь шу хьалхагIа эрсий графика ларда тIа Iаламашка бакъьйнa чувашни меттала алфавит а оттаьй, дIалорча дукхача шерашка во эргайоаххаш толлай воаззаьо волча чувашски просветитела И. Я. Яковлева.

Цунах пайда а эцаш, Яковлев хьалаьд эгара хьалхара чувашски букварь, хIаьта из арадаьлча чIоагIа дукха хийттад И. Н. Ульяновна. «Хьа книжка экземпляр кхаьчай соьга селхан, — кхадьд цо букварь авторага 1873 шера 5 апреле. — Iалаьмате чIоагIа раьза ва со хьона.... Чувашски школешта из дIадоерждара сай овгIонгахьара де тарлуш дола новкъостал де хьожаргва со».

ХIанз школашкен лакхарча дешара заведенешкен эшна моттигашта литература Iомаду Чувашски къахьегашхоша. Алхха дIадахача шера республика книжнически арахийцад ши миллион экземпляр совгIа тираж йола 300 гаргга книжка. Цхьара арадуьйлача газеташ журналий тираж 170 эзар гаргга экземплярага дIакхаьчай.

А. СТУДЕНЕЦКИЙ,
ТАСС корр.

ТИЙРКА ЙИСТЕРА МУЗЫКАЛЬНИ ТЕАТР

Лоамий Ирастоноьрча ашараш дукхаенрашка бакхеъйна совгIат хьаьчад — керда хIирий музыкальни театр.

Коллектива репертуарага а засейн доазол дедареи классика — П. Чайковски «Пиковая дама», Ж. Бизе «Кармен», А. Рубинштейна «Демон». Зрителешта йоагIаргьа поэта Хетагуров Коста бахарах йола хьаь автах латта хIирий композитора Х. Плиева опера, «Безабеннарий кейдаз» яха пьесица композитора Р. Царикотте опера-балет, кхыдараш.

Орджоникидзе.

(ТАСС корр.).

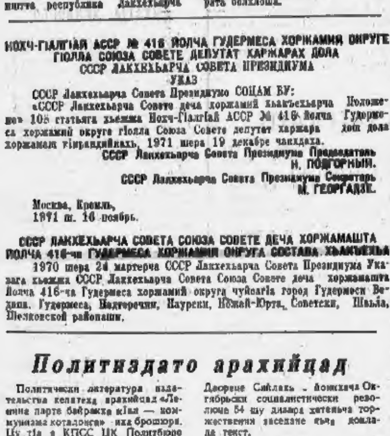

СУРТА ТIА: дешара занятеш еча баьккиб ракетчикаш.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

19 НОЯБРЬ-РАКЕТНИ БIУНЕИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

ДАЬХЕН НИЗ БОЛА ГЕРЗ

Советски Союза Маршал Н. КРЫЛОВ,
оборона министра заместитель, стратегически гIулакхашта лелархIача ракетни бIуи Главнокомандующий, шозза Советски Союза Турпал.

●

Кхоана вай тIема сийлен эгара дезагIа долча цIейх цаI — ракетни бIуни артиллереи Ди да.

29 шу хьалхагIа, 1942 шера 19 ноябре, артиллерийски подготовка бIарга на байнача тайпара боккхача низо дуьнета хоам бир Сийлахь-йоккха Даьй-мехка тIом оьзинтара дела юхалостабара юхь йоланьча, Сталинграда юкхе советски бIуно яьча исторически наступленех.

1944 шера дена Советски правительства баьча соцамга хьежжа 19 ноябрь вай Даьхен моветагIашна лаьттача тIем тIа тIейахошта - артиллеристашта каргIиййина гIехдаьнна доаххий хIамаш белгалдоаха ди а хинна хIаьттад.

1964 шера дена ракетни бIуни артиллерей Ди сайна белгалдоахаш да из ди. ЦIея цIх хушаро хьахьонх хIанзарча этапе вай Герзашцара Низаш технически кийчдара даьъхен цар организационни структурей хинна овлангара хувцамаш, тахан Советски Эскара тIема низа ларда лоархIаш болча ракетни бIуи хьалхе ледаьра дакъа, социалистически Даьй-мохк ларбара дакъ тIема турпал традицеш юкъхьяна деша юкьелена лерратIа хьайоагIаш хьар.

Из цIей Советски Герзашцарча Низий тIема низага, ракетчикийн артиллеристийн тIема гонзагIа толашагIа йола бирса ракетни артиллерийски техника кхаллари къахьегама толамашка, вай пачхьалкхен оборонни низ чIоагIбеча парте карагIдувларашке традиционни хьежар а хинна дIаьттад.

Ракетчикий артиллеристий цIей ух шера дезду деррига советски халкъа политически къахьегамен хьахар КПСС XXIV съезда решенеш кхы тIа я айдаьча хьалашка. Съездо белгалъяьча пхелагIча пятилетке коммунизм кьалъяра сийлахь-йоккхача программа, советски халкъа вахаш, социалистически производстве эффективность лакхьяра, Iилма, техника, культура дегIаккхвалара. вай сийлахь-йоккхача Даьхен обороннин низ чIоагIбера парте чIоагIIа еча йоакхоно дегаш vраоттадаь ба вай меиха къахьегамхой, эскарей флотей тIемахой.

ТIайоагIача хина планаш белгал а еш, Коммунистически партен Советски правительствои терхал-ду дIанзарча дуьнен хьалъашта юкъерча хьалашка эшараш.

КПСС XXIV съездо белгалдьяьккхар, ух тIеххьарча хинарча фанташен событешен империалистески воашшови, агрессивни уйла хулалуш йоацала кхы тIа а кхихьа хилар.

Иолуш латта эIшадухьалени дIахха а капиталисми юкъара кризис кIоаг ца аланта а гIерташ, ма мотта герз Iоадара, милитаризми чIоагIа дегIайоалийра вамьгагIа йолх империалистически пачхьалкхенаш, эгара хьалха США. Алхха ильак 1970 шера НАТО мехкаша дуьне керда тIом кийчбарга дIадахийтад 103 миллиард доллар. Ух тIеххьарча пхе шера США тIема гIулакхашка дIадахийтад 400 миллиард гаргга доллар.

Шерашка кхетаме доаца деррига дуьне лоткие тарвуш дола ловзар ху Вашингтона доладенна гIоаренна Вьетнаме. США керте латтача империалисташа ГаргарчA Малхбоалене хьа а баь хьалловттабу тIема кхерама уьзаре кхиарA. Халкъий машаран кхераманениен боккха кхерам тIатесс IарбиЙ пачхьалкхенашта дуьхьалерча Израиле агрессе, дIалийца лаьттах кхы эзь а це хеташ шийна соьлла иа гIерта, хьаьрхьачиньчу израилски воецийн кхадамна лаьа-еча провокацеш.

Дуьнен шоллагIча тIема этогаш уьзагIа хувийта гIерташ йола Iоадала планеш ютаи бац Малхбузен Германера реваншисташи неонацисташи.

Агрессорий тIема планашка кертеха дегаоаде ю ракетно-ядерни низана Советски Союза, цунгача антиимпериалистически фронта хьалхалатта низ хилараз тарра. цIаьхха хIама толлагах.

Цу хьалашка мехка оборонни низ чIоагIбелга. Советски Герзашцарча Низий тIема хийчо лаатъелга эгара вертерча дешаш, вай цаI сийна лоарх1 парте.

«Халкъо хьа мел кхелла хIама ледеше лордем хила деза. — хьанад парте XXIV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И.

(Ихтедоалар 3-ча оагIо тIа).

ЛЕНИНСКИ ЗАЧЕТА ХЬАЛХАРЧА ЭТАПЕ

«КПСС XXIV съезда [illegible] кхочамбаьрна» [illegible] ленинан зачета хьалхара этап чекхъяьккхина. Из гIуллакх [illegible] хьалхара [illegible] 108 эзар [illegible] 75 эзар [illegible]. ХIорта зачете дакъа лоцуш [illegible] хIора [illegible] кхочушдан тIелаьцна ду. Дукха бе цу болало доккхий толамаш дакъа комсомольцаш а, кегирхой а, хIорта [illegible] лаьтта [illegible] а.

Коргхеча республикин болуш а кхочуш комитета Марузин Анатоле кулгалхьу бурувдечта комсомольско - кегирхой коллектив. Из бригада юкъ коммунистически цхьайтта комсомольцаш латт. ЧIогIа чоьлланеча хьалашка шеш бурувлеташ боллуш а шоашта хьалхашка латта лекхаш толамна кхочашде ьлтув болу цар. Шера планагIа 1600 метр кIоарга бурувтоха делаш хиллачу цар 1650 метрга кхача декхар тIелацар. Шоай дош чIоагIа долла хьагойтар цар комсомола юбилей ерьеча деношка—1777 метр бурув а тоха ийслагIча пятилетка хьалхарча шера план хатал хьалхе кхочашйир цар. ТIаккха «Социалистически ахь вIаштIехьйоккхалга дIахо тоадара» социалбаьчул тIехьагIа керда цхьа а лакхагIа доль декхараш тIа а ийна лийрхIачул алх бутт хьалха сквашина болх бе йолалийта чIоагIа ялй бригада.

Зачета юкъебиза беррига кагирхой практическ социалистически ахьв баьнаб. «Коммунизма Iомалар» лына цар тIайна личин декхарш пятилетка хьалхарча шера программа а хиина дIахтта.

Нитта. Ведена района XXII партсьезда цIерагIча колхоза тракториста Шуапов Кюсоаш декхар тIайбпак пробоахама технически зачено деша ьтта. 1972 шера 22 апрель хьатIоттаиляхьа кийъ саги механизаторски говзал Iомае. Лакхача культурах лаьтей долалера социалистически ахьв ваьв, цхьан бетта кухьхой хлоль доагорв материалаш шера ийа на йоаийтан тракторна болх бе. кийхалара залави 140—150 процент кхочашьв, лына. Ше ден ка дош толанца кхочашдеш хьоагIа воу. Шуапов.

Ленински зачето хакъа ловлаш барак куькхаьв кердача болажий зинпаторам ба. Цкьабараш пятилетка юкъ шера кхочашъяр къонсаш баьнаб, войаш барий сахьата йола хIара декнара задаш порзI сахьата кхочашъ лоугIа ба. Уж лоархIаме болаваш маржи болча кагийча цахеи мехкаршеи хьаллахьаа.

Пятилетка хакто вота кхахьеташ болча кагирхоех 1117-не шера план хIаппале кхочашъяьй. Царех я Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза комбра Гамзева Iлияту, «Красный молот» заводера токарь Шамсудинов Рамиль, Урус-Мартана района «Горец» совхоза тракторист Муриев Хьалнавь, Грозненски химически комбинатан аппаратчица Шелкунова Татьяна, Угланов Владимир, Харченко Татьяна, [illegible] [illegible].

Зачета хьалхарча шера бIаьш болча кхочача [illegible] [illegible] болча продукци дIахо бухкиа ьлийлай. 30 [illegible] саьгIа [illegible] [illegible] [illegible] ударника аха цIи даларш [illegible] [illegible] ва, [illegible] [illegible] дахьа дакъе 1971 шера эа ой доль цIи а хьайхай.

ВЛКСМ XXIV съезда решенеш кхочашъяра тIаргIерча къонсам лоаттабош болча къонача болхлойн, колхозхоин, специалисташа дахи тержан тIаухийт шоай бахха говзал лакхъяра. Цу гIуллакха тIалраз ладалий республико къахьегама турнираш, говзала конкурсаш. Шерра лыркай хIана республико «професси доагIарэ аха цIи лакхара лелаю ахь. Цу боламе дакъа лоацаш за тиъо эзар къона къахьегамхо. Республике эгара лоархIамеча профессех конкурсаш чакхъьяхай. «Нохч-ГIалгIайчен дикагIвола токарь» аха цIи лыкхар Кузьмицов Александров, фрезеровщика цIи — Маркин Виктора, слесара цIи — Суслов Петра, ахархочун цIи — Казаев Iремана.

Кагирхой къахьегамен политически денал айдалаяро производства бригатача участкашка къахьегама дисциплина чIоагIъенияй. Промышленность, транспорта, гIишлоньеча предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи кадрай общественни отделаш 138 хьалха латта школашш вIашагIъеьнай, цхьа эзарнех соагIа къахьегама ветеранаш кадрови болхлойн кагирхой наставникаш ба. Ленински зачет йолча шиъа 2.5 эзар вIашитача сагаш йоlаш керда балха говзалш Iомаьай цар.

ЧIоагIа лоархIаме хотьш лела ду Нохч-ГIалгIайчен комсомольцашца вIашйий тара йола специальностеш карагерзархое шоай квалификаци лакхъяраш гIулахх. Зачета хьалхарча юкъа шоай разрядаш лакхъьяй 3168-не, керда профессии карагерзайй 1477 къонача саго. механизаторски курсашна хьожаргаьа 3200 саг. къонача нахеи мехкарашеи енпача 1903 рационализаторски предложенех 1006 хIанале балха юкъеяккхай. 835 эзар сом пайда а беш.

Дукха кагирхой хьожабаьб бахха укх тIехьарча хала ойтача, кхачам, бытовой гIулакхаш лоча предприятешка. Духхьа укх шера цу предприятешка комсомольски путевкех балха вахар аьх бIаь саг. Из бахьан долаш хаийъа боахама цу доаьоашка 35 керда комсомольско - кагирхой коллективо вIашагIйолла ьлтув баьнаб. ХIаьта цу юкъа юртарча хьайбаьй боахаме балха хьожабаь кагий нах цхьа а дукхагIа ба.

Масала, хьалхаргдъа вай Шалинский район «Чиралиский» яхача колхоза комсомольски организаци. Бокхха болх чакхбаьнаб цар кагирхой хьожабарна хьайбай боалам чIоагIбеш, Ферме къахьегачар [illegible] а, къахьегама а хьалай тоаIеш.

Шоай болх юкъхьа [illegible] гIуй профессе сий кагирхоина шоашь хьахдара тIаберзабаь дIабохайир шеф. Комитета комсомола дахь къайкарал эгара хьалха хьалхьеща колхоза шофера ВЛКСМ член Шаипов Эдуарда. Боахаме керда Iул вIашагIтохьаргь шийна кайте Гениев Руслана, цигга шоьжавеза дийхар Эдуарда.

Цу тайпара комсомола тIехьлам хьал а хьаьа ца боахаш бала этта укх тIехьарча шера цу боахамера порзI къона колхозхо. Кертторча дакъе уж беррига хIана комсомольско - кагирхой коллективашка къахьега ба. ХIаьта цу тайпара бригадаш колхоза фермашка [illegible] [illegible] Боахова на лакадаьа бахача къахьегача кагирхойна [illegible] волча на Iунгара. ВЛКСМ обкома членагара [illegible] Суйханова хьокхам ва. Цуа [illegible] а сели хIана боли [illegible] латтача [illegible] [illegible].

Ленински зачета хьалхарча юкъа итогаша хьагойтар марксистско-ленински теори, партей комсомолен истори Iемадара кагирхой чIоагIа тIера болга. Цу дукъа комсомола комитеташ укх тIехьара хача политически просвещение дешаш хIоагIахIен ховдамбалашагIен леладе лыкхай.

Укх шера промышленни предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка 11 эзар сагу а лоацаш 374 кружока семинари вIашагIъеклай. Лаша чакхльний дешара системе «Пятилетка сона — аз пятилеткина» яхача доагIа ош хиина хьалхара занятеш. Бокхха тержан тIаухийт ВЛКСМ комитеташа кагирхоина экономически дешаш вIашIехь даккхара. «Социалистически экономика лардаш» Iемаеш 123 кружок а республике. ВIаьш кагирхой ба социалистически боахам лелабара ленински школашка, коммунистически хьалхарчи школашка дешаш.

Ленински зачета хьалхарча юкъа беш хиина организаторски яхетамеи болх чIоагIбаро комсомола мутIарам [illegible] хаьлийтал. Укх шера порт ьетта ВЛКСМ членалла хьийцав 12419 кагирха а саьха цу юкъа хьайпачул эало воугIа. Комсомоле болчабох 75 эзар кагирхо общественни порученеш йолаш ва.

Нохч-ГIалгIайчен кагирхоша дахьа толамаш ВЛКСМ горкомаша, райкомаша, юкхьапларча комсомольски организацешн баьча беха хача организаторски балхах хьахина хIана да.

М. ТУРПУХАНОВ,
ВЛКСМ обкома комсомольски балха отдела заведующи.

КЕРДА ПРОДУКЦИ АРАХЕЦ

Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлоша товарни продукци арахьараш цунна дийазарш ярех пятилетка хьалхарча шера план хинал дукха хьалха кхочашъяьй. ХIанзалехьа дикий тIехьхьсечашаье завода болхлоша укх шера гIенийа [illegible] социалистически декхараш а. ХIоаш тIалоагIаьа шера февралаь бетта чатем кхоьсога ба уж.

Завода хьалхара мехкар лелаш Савинтьев Виктор Васильевич керте латтача электромонтажни участка коллективо. Цунга а завода харара кара тела ШIе байракх. ДIахо йодача хала из собгIат карара на делийтара кхы а. воагIаь къахьегаш ба участка бIаьхлой. ХIава 1972 шера март бетта чоьах товараш продукци арахецаш ба уж.

Яхьо хьаллая латтача участка арахена продукци вай республике дIахьахьа Iац, ва йовзаш я мехкарча дуккхача мотттигашка.

Уж доаша участа болхлоша арахецаш [illegible] гIишлой-материалаш [illegible] [illegible] хIехтарийна прибораш. Царех цхьа [illegible] вай [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] предприятешка. Хьалха гIишлой-материалаш [illegible] [illegible] [illegible] гIишлой-материалаш [illegible] болча технологически процессашта тIехьожаш а лоаттабеш регулировка аьга. ХIана хилга арахеца йоалаьаш приборий ковкьосталца тIехьожаш а лоаттабеш регулировка ерга гIишлой-материалаш еча процессашта. Цу гIуллакхо дикка аттача баьнкхаб гIишлой - материалаш еча предприятешка болх.

ХIанз участка коллективо карагерзаш я мехкадета института дахьрIа йола ОКА-5 яха приборк кагдамалаш техника Iомаяра йола ОТБ-1 яха прибора. Кестта уж прибораш арахеца йолалургья цига.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лакхара а чIоагIа къовсам лоаттабу участка болхлоша. ХIанзалехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лыкхай участкерча 30 болхлочо, хIаьта на сийлен цIи лакхара къовсам лоаттабеш ва 15 саг.

Дукха болхлой ба участке пятилетка хьалхарча шо-ах шера балан дукха хIама ца лоацаш кхочашъяь. Царех ба монтажницаш Асташова Лидия, Янышатова Тамара, регулировщик Бездробный Владимир, монтажница Балбанова Тамара, кхы дукхха беррам а.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тIа: (аьрдахьара аьттехьа) керда арахеца йолаьча приборага хьожаш ба вокхагIвола мастер В. Шевченко, монтажница Л. Асташова, регулировщик В. Бездробный, монтажница Т. Янышатова.

М. Плиева сурт.

800 ГАЗЕТИ ЖУРНАЛИ

Дукха газеташи журналаши арадуьл вай цеха дукхача къамий меттала. Из хьетадеш а да, советски наха бокххача бодамца доши газеташи журналаш.

Трамвайни управлене коллективо цIенхашта чакхдоах газеташи журналаши дайулта. Партийни комитето из бехкотхаме гIулакх укх массех шера тIадулл В. М. Рудаковайна, из цо дикка кхочаш а ду. 1971 шера цу коллективо ахь подписка 2500 сома цаьха я.

Наха дикагIа лаьу «Правда», «Грозненский рабочий», «Известия», «Советская Россия», «Комсомольская правда» яха а кхы дукха а газеташ. Журналаш—«Работница», «Здоровье», «Коммунист», «Блокнот агитатора», шитта дIахо а.

Дерриг а ладаьраш 800 экземплярал совгIа да. Доккха повкъостал ду подписка еча повкъосташа: И. С. Айрапетова, Л. М. Федорова, В. Х. Линдина, А. И. Деначаева, кхы дукхачар а. Подписка дIахо а еш я.

А. ШИЛОВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Дика чакхдоех бурувлеттара бахкащ М. Г. Зверный керте латтача бригада. Из бурув тохаш я № 1 «Минеральная» яхача Старогрозненски управленерча кердача участкерча скважинана, 5300 метр я цуа кIоарга.

«Социалистически ахь вIашIехьйоккхалга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК сонама шоп а лун бурувлеттарашка 4750 метрага кхаччалца кIоаргдаьлийтад бурув, шера план хатал 2 бутт хьалха кхочаш а ец.

Болгадбараьчча [illegible] хьахьегаш ба бурувтохареи спуско - подъемочни операцеш ярей задаш тIехьхорвачашъ сменин мастераш: Трубецкий Иван, Коляков Алексадр, [illegible] Павел, кхыбараш.

• • •

Ленина орден лелачча «Грознефть» объединене геолого-тематика контора Темирханов Имадина кулгIалду бригада бурув тохаш а хIана «Карджин Зверский» яхача майда тIарча № 39 йолча скважинана. 3900 метр кIоарга бурув тоха деза цар.

Хала хьалашка тоха бурув 2000 метр кIоарга да, шера план 1900 метр йолча. ХIана ийслагIча пятилетка шоагIча шера чоташ болх беш а бригада.

Толама къахьегаш ба цига бурувлеттараш: Трубкин Николай, Ломакин Николай, бурувлеттачу гIончаш Звягинев Хасбулат, Заворотный Иван, Кибиев Арбек, вокхагIвола дизелист Абидов Юрий, кхы дукхахбараш а.

КЪОНА ГОВЗАНЧАШ

«Грознефть» объединене дешара курсовой комбинате бетта йола курсаш чакх а яьха зиаменаш дика дIаелар селхан дукхача лаборанташа. Уж курсаш чакхъяьхар 19 саго. ТIехдика зиамаш дIаелар Горячеводски, Грозненски, Малгобекски, Карабулакски, Старогрозненски, Октябрьски бурув тохара бахкий управлене бетта дига дешаш хилача дукхача лаборанташа. Царна юкъе ба Добрецова Галина, Храмов Борис, Наумова Сусанна, кхы дукхахбараш а.

М. [illegible].

ДИКА ДАКЪА ЛОАЦ

[illegible] «Грознефть» объединене Старопромысловски автотранспорти конторa коллектива [illegible] [illegible] хьалхайоадаш. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Сцена тIа лыар нийсьенна кхалсаг. Гулбеннарий уйла тIаьхийтар яр йоккхагIвола инженер-экономист Оганесян Мария Васильевна.

Дуьбабакъда, Мария Васильевна бIаргагIйнай сона митта трибуна тIара план кхочашъярах, автомашиний вархах, тракторах лайда шерах, моторалах хьоабарах къамьлаш деш а.

Мария Васильевнай да «Старогрознефть» мехкадьаттанхашна болх беш а цар чIоагIа лоархIаш а хиннав. Нахана Iинерах, беза, цо карьлаьна гIулахх цIена кхочашдеш хилар весаш хиниш ма повкъостанто. Уж шай дика оахалаш дIайовлайр дас шай дахаьа а.

1950 шера къона йоI йолаш Оганесян Мария Грозненски статистически техникум чакх а яьлха «Старогрознефть» мехкадьаттон гали йоадача управлене балха ера. Цу хана дена балха моттиг да хуоадаш хьинаре къахьегаш я из. Юкхьанца статистик йолаш болх бир цоо. Оганесяна кух тIехьагIа экономист йолаш къахьийтар. Хала хилар йу ца къахьабача, шай декхараш цIена кхочашдеча Мария Васильевнайна бехктохамегIа болх болх тедар, из цо тома кхочаш а бора.

Диъ шу хьалхагIа из хьожаш йоккхагIвола инженер-экономисталла болх бе. 41 шу дахьнад цуа, хIаьта царох 21 шера тIа управлене болх беш я из. Къахьегама кинижка тIа цунна баркалаш яхаш дахь йоаьш дукха да. Цо дахи уIахьожам лоаттабу автотранспорт, тракторам, промышленни агрегаташ, керда техника мишта болх беш я, шоай предприяте коллективо план мишта кхочашъяь хьожаш. Кест-кеста вертерча бухгалтерца Татьяна Агеевайца складашка яхе кхиархIа материалашка хьож из, нагахь кхочашъбоацар нийслой цу гIуллакха безам цар бехктохаме ояйт. Миттэ из болх беш хилар бахьан долаш Старопромысловски района хилъа тIехьожама комитета членашка хаьржай Мария Васильевна.

А. ТИЩЕНКО.

ТРАМВАЙШ СИХАГIА ЛЕЛАРГЬЯ

Укх шера къахьтта дика къахьегаш я А. М. Цуров керте латтача тIоальгаьш дехачеи тIаьи технически управлене коллектив. Цхьа бутт дIабахийтац из пятилетка хенаш тIехьхочаш на еш. ВорхIагIча, ноябрега кхаьчаьча хакал дукха а хьалха А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкадьатта чекхдохача заводатара Кирова цIерагIча посёлке кхачча шоагIа трамвайни нийъ биллаб управлене болхлоша. ХIанзчул тIехьагIа № 5 йолча маршрутагIа лела трамвайш цу посёлке кхаччалца ухаргья. Из бахьан долаш сихагIа лелаpгьа трамвайш.

Ю. ПЛЮЩ.

ИМПЕРИАЛИЗМАНА ДУХЬАЛАРЧА НИЗАШТА КЕРТЕ ЛАТТ БОЛХЛОЙ КЛАСС

3. КЪАМИЙ КОРТАМУКЪАЛЕН БОЛАМЦА АЙХХА ЦХЬОАГIО А ЙОЛАШ

Дуней исторически процесс дегIаахаро белгабу вай заманахьара керттера революционни ницкъаш: дуней социализма система, капиталистически мехкий болхлой класс, къамий-кортамукъален болам.

Уж ницкъ цхьан тайпара ба, бе-бе я цар социальни база. Цу цхьан хаина уж шоайла гаргара кулийт хьашта а цаIаш хилара — машаргавчен социальни прогрессаиатчен безамо.

Къамий-кортамукъален къовсамо зона — из бе болама кхьу а улаш, В. И. Ленина хьачох, шоай карц уйлаш, шоай реакционни фантазеш, шоай медали тIалатаьш белтала цуяна юкъе доарждаеча ахархой, вагийбуржуазий массай фора. «ЦIъабакьда объективне капитализм гIоттадоба уж» (Соч. 5-гIа тулам, т. 30, оагI. 54—55). Ленина бакъдань хьахьехад, юххьенца къам мукъадаьккхара тIаберзабаь бола, дуней тIа бахача дукхха а дукхагIа болча наьха болам йапиталистически строй доаргIаьа шоашта дукъала на берза йиш цо хилахх йоле тевне. Дуней революционни процессе, цу тайпара, айхха бцааабеш ба къамий болама социальни кортамукъален бехьеи йолаш массеи лоаттабу къовсам.

1921 шерра а хьамаиц Ленина* (ДIахордар. Йолаур №№ 136, 137 йолча «Сердало» газета тIа).

«колониальни мехкий къахьегамаран, ахархоех доле дуккха адамаш, уж хIанз укх сахьата тIехьадина дале а, дуней революце дIахорча фазашка Iаьлеш болх революционни лоархIам болаш хургхилараж» шо кIоарге дог тийна дилар (Соч. 5-гIа тулам, т. 44, оагI. 38).

Общество дегIахара лодамо боккоанца бахьдала из выход нийса хилар. Нагахьа сайха бIашере боламийча юкъе вай планета тIа бахача [illegible] 93 декар колониальни мехкаш латтадде. ХIанз колониальни а ахколониальни лоала хIаьахарваьшах 1,5 миллиард совгIа саг. Хьалха хиначе колониальни империй гаргаш тIа хьахкинай 80 гаргга кьона къамий пачалкхаш.

ТоIадаь доахкача хьахьаща, социалистически пачахьалкхенийн дуней халкъашта юкъерча болхлой классон оагIонгахьара чIоагIа хьал а лоацаш, йIаьхкача хал турпал къовсам лоаттабар бакьина долаш къилха хиина колониални ахколонеши политически лоала кIалхарвалар — заман йоккхагIйолча событех ца1. Из бахьан долаш доккхий политически хувцамаш хиина, империализма цIено меттаьй, мишара, демократа, социализма шиъаш чIоагIдаьд.

Цкьабакьда, политически мукъале йоккхача къамий-демократически революцие хьалхара этап мара чакхъяьлац, цул тIехьагIа ден повестка тIа отт керда, кхы а чоаьхамегIа доль декхараш — социально - экономически хьесапера декхараш. Цеш дола къамаьа хьаьхкха политически мукъале дIачIоагIъярах, шо къвыстта къамаш экономика дьаярах, тIехьадисар, моцал, къел, йоазуйешар йо хар, кхидола колониализмах юкедиса хIамаш дIадахарах латт.

Уж декхараш кхочашдеча юкъагIа чухьа социальни гIой дикара процесс кIоаргау, чIоагIлу дIахо дегIаахара шиъвйвй хьахьехарча дешa прогрессивни ницкъаш [illegible] чурча реакценан юкъе латта къовсам. Реакционни гIоярена [illegible] капиталистически [illegible] [illegible] хIахеральара [illegible] [illegible] мугIарерча адамаьей революционно-демократически элементашех тIаIаш из. Царна доь, цу тайпара дегIахара ницкъ империализма оагIонгахьара эксплуатаци яра объект сайна къона пачахьалкхенаш лоаттаир майен долаш болга, адамашта цо керда гIайгIаш болаша дахьарбдалга.

Дунен капиталистически боахама хьалашка къонача къамий пачахьалкхенаштен индустриальни капиталистически державашта юкьера экономически дегIахара боараьера юкъ хIамиг ца лаарал совгIа, кхьметтел йоккхагIа а хул. Дунен шоллагIа тIом хьалехьа бахача даьха хIора сага енх лоархIаш гIайоагIаш хиишача къамаш доходий боарамашка дахача кIоаога дегIадахьна мехкаш дегIадахьхарел 9-зза тIехьадиса дар, хIанз — 12-зза, хIаьта 2000-ча шера, нагахь сайна хIенхара тенденци хоса, из тIехьадисар 18-зза доккхагIа хургда.

Масала, США социальни прогнозаш уттаеча Гудзонски институто укх тайпара перспектива белтальо кIеанга дегIадахьхача мехкашта: Индии Бразилийн хIинзарча амерканске боерамга кхочергаш хьаткIайоагIа XXI-гIа бIаьшере чакхйолаш мара. Нигерин Колумбия — XXIV, хIаьта Индонезин — XXVI бIаьшерене.

Цу тайпарча перспективаца малахра бе моторгаш цхьоний а халтьа. Вахаро шо, къахьегамхой хьамеш [illegible] [illegible] [illegible] революционни къовсама логика хIапаргча хьалатика, общественни система лоархIаш йола капиталистически [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дане, социализма дуьнгагIолла доацаш дIадоьххалургдац тIехьадисар, дегIадахьача мехкашта тIехьадисалургдац, керда, тоаенна общество хьалъозалургьац.

ХIанз классови низаш керда юха вIашагIдетталуш экономически дегIахарен социальни кортамукъален дешаш тIа-тIа дуькхагIа хьалхарча меаме утташ а долча дегIахаре кердача фазе чу боалаш ба къамий-кортамукъален къовсам. КПСС XXIV съезда белгалдаьккхад, дуккхача мехкашка къамий кортамукъале бахьаш довлаш лоаттабу къовсам практически феодальни сачиа, миттa капиталистически а эксплуататорски отношенешта духьала лоаттабеча къовсамга боалаш латташ хилар. Вай хенарча революционни хьала воаздействогIа Азеи Африкан къонача пачахьалкхений бIарча группа хIапале а дегIахара капиталистически боашача какъа тIа ьынай. ХIанзарча этапе цул мийщ да социалистически перспектива терках а еш юкъара демократически эргалонаш шерраш ардагIен чакхъяьхар. Цо дерзI революциа дукъала хоадамбоалаш къовсам лоаттабалга, къахьегача адамаш чIоагIа кор гIортолга а, деррига революционни, прогрессивни низий хьоагIо хьалйта.

Социалистически ориентаци мехкашка хIанале а доккхий хувцамаш хиинад. Аграрни реформаш чакхйоахкаш я. В сахьата балха дa отталаа, экономике пачахьалкхен сектор йоккхагIа хул, юкьера дIаьхосе кхыча мехкийн къонав частни йокхха капитал, шерлу школьни образовани, и. кх. дI.

Социальни прогрессера долгача [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] халкъашта [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Хьалха хиначе колониаьта гуччаьа он йола эксплуатаци къайлагIа дача къоьвета къамий хIама. Цуа майан сеха латт аьача, керттерча дакъе ца латт, къонача пачахьалкхений экономике империалистически монополешка доал хуоелда хьал лоаттадар, хьалхагIа а сайна дарга бедал экспорте йокха хаахьйтар а цу тIа а хадаиза мехаш догагIа а доацаш, хIаьта хийче промышлении кхолеш чакхагIо нахьех хьача мехкашкара хьайтар а. ХIара шера итт миллиард совгIа доллар чудоагIа монополей сейфашка цу тайпара, хийсо йоацаш, капиталистически Малхбузенеи Малхбоален къонача дегIаудача мехкашта юкъе обмен яр бахьан долаш.

Империалисташ ца лаьш тувсалу шоай бера дуьлаш латтача колониалистески ьаттонех. Моттигерча режех кор гIортолга ю цар, мехьарбоах сапаратизм элементашта юкьера моастатIаш. прогрессивни режимашта духьала тийша боал вIашагIбехь, терза низаца кутIерт, масала, Индокитая Гаргарча Малхбоалехье сайна.

Империалисто тийша йолх вIашагIбехкача хана къахьтта лоархIаме да дунен социализма низашцарен дунен халкъашта юкъера коммунистически боламцарен къамий - кортамукъален болама доттагIаьа дикале цхьаьгIон, [illegible], болхлойн, къамий - демократически партей цхьоагIо чIоагIъяр. Аьхха цу тайпара цхьоагIо мица антониа империализма шолагIча версеашта духьал а лоаттаргьен, социальни прогресс Iаьвш а шалургьен.

Советски Союзои кхача социалистически мехкашей шоай интернациональни декхар дикка кхочашдаду, колониализмах юкедиса хьаш дIадахарех экономически шоай мукъагIа хулга Iехьаждара, империалистически агресси юкатоелара дегIаудача мехкашта массе оагIоорахара повкъостал а деш. ХIоаш Азен Африкан мехкашка 680 объект хьалхьеча экономически техника-техническ повкъостал цу Советски Союзо. Цу повкъосталс бIарчача бовзавах 70 процент промышленни объекташа кхоеч, хIаьта из, дикаьча лоарлIаме да дегIаудача мехкашта тIехьагIа индустриализаци яра. СССР-а дакъа а доацаш хьалхьийк Индера Бхилайски металлургически комбинат, Египера локха Асуански плотина, Алжирера металлургически комбинат сайна йола доккхий предприятеш.

Империалисто [illegible] дарига [illegible] [illegible] тIедохийт [illegible] революционно-демократически пачахьалкхенаш социалистически содружествах дIахьовставра. Из гIулакх хьарахIа массе тайпара пропаганда а ю антисоветизм, антикоммунистически истори низаьехх, кортамукъален къовсама, къамаш социальни прогресса гIулакха духьа де гIортеш. Цудухьо да дукха ьа йоашаш эче Советски Египетски комиссивие тIа оагIонашна антикоммунизм антисоветизм, «Халкъий кортамукъалента ккачара уйлашен къахьаш хьашташтен зулам деш а дуьен халкъашта юкъерца империалистически уйланта гIулакх деш а» ва хилар тарра, хоадамбоалаш бола я.

Кортамукъале къовсам хиа кIеантагIа худен [illegible] кырахьхьарча авантюристически элементаша йоаржеча рассечь-шовинистически идеиш. Барт тIабеш дола ловгагаш арадоах цар «дIаьний-вя» «кIечий» къамашта дунен деквара хьахьехьа, «дунен юрта» (дегIаухча мехкаш) духьалъоттар «дунен города» (промышленность чIоагIа дегIаена долча мехкашта), дунен революцие центр дунен халкъашта юкъера империализма шийтаре йохе еша ба яхаш болча къамий - кортамукъален къовсама зоне хьарац йола вокхашн къайлаш.

ДухтIаоала хала дац, хьадаьарча националистически уйлашца хьалхьеш йола из демагогически хатий буржуазни концепци дунен революционни процесса керттерча тоеталай цхьоагIо бухьеихахара тIаараьв хьаьра. Цо къамий-кортамукъален революцеш бухьенче хьахьача хоадамбоалаш долча дакъе уж шерлари кIоаргьлургне повкъостал дехи долча дунен социализма ницьех дIахоадахьа вуг.

ХIанзарча дунен тIа низ бола революционни процессан массанг латт, лакхъу шоллах шайга йолча пролетариата революционностелгалоаш [illegible] лоархIам, шерлу антиимпериалистически антиколониалистически къовсамерча цхьоагIонaхой го. Цу гIуллакхо керда торошам лу вай заманахьара лоархIамегIара проблемаш нехара, демократе, социализма гIуллакхе къоастабара.

Цхьабаькъда, уж керда торонаш автоматически пайда хиаш [illegible]. Цар дIадея дунен халкъашта юкъера болхлой класс керте а йолаш дола антиимпериалистически низаш дIахо кхетаделга, социалистически системаш, болхлойн къамий - кортамукъален болама юкъера йоккхой цхьоагIо чIоагIъяра. Из хилча йола хампани а кхоагIа къавее тактически ход а йолаш, исторически объективни хилаза дарrдоацар да.

Иван АЛУФ,
историческа науки кандидат.
(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагIув, 18 ноябрь, 1971 шу.

ПАССАЖИРАШТА ДИКАГIА ГIУЛАКХ ДАРА

ВАЙ город Грозный кхоьалгIачу дIа-юха кхуьу цар хьатт кхоьашкахь а цхьолалгIчех болгIачух пассажирски автотранспортан предприятий коллективан. Де тIехьа тоьлуш боагIа цар болх. Къастта дика тIахьаьлгина тоьлаш дийлар транспортникаш октябрь бетта. Пассажиреш дIа-юха ккуьдара план 101,8 процент кхочушбир цар, бетта планал совгIа дIа-юха вигар 99 эзар сиг. Планал совгIа вь километраш 1 миллион 31 эзара совгIа а. Дикка жигъаде цу бетта финансовой, сетторхой кайда ладара къахьарекъай.

Ше-шегIа кхолламийкас уж кхьахьегана тоьламаш. Ухх тIехьарча хана дукха мероприятеш ялхйоах шийна пассажирски предприятий автопаркаш дикагIа кайда хьара, водителийн ремонтникаш хьажаш тоддара. Автотранспорта ремонт еча а шитта цхьа кайда эшача а керда формаш методаш хьажкхуьь. Цхьаь декхараш тоьлама кхочушдечу коллективашта, къаьст - къастта боллхоша материальни стимулированин яр а боккха кайда болуш гIулакх хиниад. Из бахьан доьлаш ухх тIехьарча хана дикка дукхагIа хинаб кхачадьаланцх план тIасйца социалистически декхараш кхочушдеш бола транспортникаш.

Дукха ха йоццаш городерча кийн - тайпарча маршруташка гIолла воцу пассажир дIа-юха ух кьежар предприятий болалой, къаьст-къаьстача пассажираш, городерча предприятеша тайпна предложенеш теххар. Цул тIехьагIа автобусаш дIа-юха хилара схемаш хийцир маршрутан сете. Центральни диспетчерски службе еча учетош шаьлдаш дIатоьйт хIара сахьата, дийнахь, бетта пассажиранта гIулакх дара болх мишта лел. Иштта тIахьожам лоттаебар бахьан доьлаш дукхагIа эшача автобусаш дIа-юха хьежаю центральни диспетчерски служба. Балха ваз дIаухача хенна, е уж балхара цIеухача хенна, схьа автотранспорт дукхагIа эшача дIа-юха хьежаергйола болх вIаштIехьбьеккхар бахьан доьлаш кIезигагIа хIо йоьаш пассажираш балха дIабоьлаш а цIабоьгIаш а.

Автобусаш леларгйола расписани, цар перерыв ергйола ха оттаьй, автобусаш лелача маршруташкарча йоккхийча промышленни предприятий коллективашца дага а баьина. 7-ча маршрутагIа автобусаш леларгйола расписани оттийир «Красный молот» заводан «Автоспецоборудование» яхьачу опытно - экспериментальни заводан коллективашца йийца а бийна. ХIьта №№ 1, 21, 23 йолча маршруташка автобусаш лелара график оттаьй химкомбинатан боллхошца дага а баьина. Иштта график оттаьй цар «Электроприбор» заводан коллективашца дага а баьина 5—4-чу маршруташка автобусаш леларгйолаш.

Пассажираша автотранспорте беча балха шиалла а яь дукха-ча пассажираша телача предложенешка а хьежа №№ 4,2-а йолча маршруташка цхьацайолча остановашка автобусаш ца а сецаш леларгйола гIулакх вIаштIехьдьаккхах. Цу тайпара мероприятеш чакхъьайхьай 5-чоп № 28 йолчу маршрутана.

Пассажирски автотранспорта тIахьожам лоттаберош кулгалдореш гIулакх тоадира «Гамалеская», «Дзержинская», «Орджоникидзевская» дайда шира дукха дикка хаттар цхьа гIуо цхьаьна ла Нохч-ГIалгIайн транспортан управлени пассажирски отделана Грозненски № 1 болча пассажирски автотранспорта предприятие центральни диспетчерски службанаш вIаштIехьбьаьккхаьй. Цул совгIа радиосвязь оттаьй таксомоторни парка диспетчерски кхолламашна. 30 радиофицированни такси.

Дукхачу маршруташка кондукторш боцуш пассажирша гIулакх а ду. Кхьачахьа балха бена мукъабальар дукха кондукторш. Из бахьан доьлаш пашахьалкхийш лоархоо совваш кайда хьара.

Цхьайоьгьда, хаст-хаста автобусаш дукха йохар бахьан долош, а царна мотта дIахьийта кхи машенаш ца хиларах маршруташкахь лелаш автобусаш тIера юккъе моттигаш кийслу. Иштта хьовамаш хул кхочушхилала автобусий водителаш ца хиларах а. Из бахьан доьлаш дукха жалобаш ух пассажирсни автотранспортан предприятешка пассажирашкара, йоккхийча промышленни предприятий кулгалхошкара.

Автотранспортан предприятеш коллективна балха шилла лычуга тIехьагIа гучадьийлла ремонт еча дукха кхочушбоцаран долгга. Ремонтникашта шин хьалаш Iалашдаьлла, механизация автоматизация ялеш халача балхашта, къарвазаш техника боккхаш теллаш. Уж бахьанаш хиларах автопарк балха арадара коэффициент лакха а, автобусаш лелара график хаст-хаста телхаю. Экскурсашна хьежаш йола автобусаш а дIалата а.

Цхьайолча маршруташка автобусийн кIоьга хьежара болла бе пассажираш шоаш а. Валетех доагIа ахча дIа а дала шоаьта доагIа билет хьа ца йиац Iе Iцьабараш. Цудуха ду маршруташка вел пассажираш бе ха атта дац. Беча кайдаьггеш пассажирий дукхалгеш хьежа мара хьийлаш автобусаш.

ДIахо йоцча хана кийслу кхочушбоццараш дIа а доахаш шоай чурча тороаех болга кайда а ешаш дикка тоаьбе лергI пассажирски автотранспортан предприятий коллективаша шоай болх. Транспорте беча балха дикагIа тIахьожам лоттаберегба, ламахьергйа къахьегамхошта гIулакх дара культуреш къахьегама дисциплинех. Ухх тIехьарча массели шора цахиддаш лерда автобусаш ух тха управленешна чуйоагIача пассажирски предприятешка. ХIаьа Грознерча №№ 7, 2, 8 йолча маршруташка «Икарус-180» яха венгерски комфортабельни автобусаш лел, кхьича маршруташка лел «ЛИАЗ-677» «ЛАЗ-695», «ПАЗ-672» яха вай мехка арахийца боккха-дика автобусаш.

Старопромысловски райони булкаш латта тIоннь ахкхбьабоше а цу районерча къахьегамхоша, промышленни предприятий коллективаша декхарах №№ 4, 26 йолча маршруташка хьожаьий «ЛИАЗ-677» яха керда автобусаш. Уж керда автобусаш ухх тIехьарча шерашка шоай дукхагIа аралийнай вай йоьшоашка, цо дикка тоадьа пассажирашта гIулакх дешай.

ТIа-тIа дукхагIа хул дIа-юха кхуьаш бена пассажираш. Цар дьашташ ва мотта дикагIа кхочушдара шоай хьежар кхо ца деш къахьегаш бе транспортникаш.

М. ТАТРИЕВ,
Нохч-ГIалгIайн автотранспортан предприятие пассажирски отдела коьчагIеоца инженер.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

«Красная свобода» яхача кинотеатра юххерча № 2 автобусан остановкана хьалхашка а Грозненски горпищеторга № 13 йола тукан. Цул совгIа Ленински районе №№ 37, 38 йолча участкашта юкъе дукхагIа вех бахача а уал из. ХIана ремонт еш латта из тукан кхьачахьа дIахьара лола приказ техад горпищеторга директора воь. Салагубова.

Укхана хьалха ер дукхо тайпа декъа 2 барех. Уж харахаш а горпищеторга приказагIа кхьчахьа дIайийкьар. Цудухьа юхйоса гина а дIайихьа тхо досалеьа цу гIулакхага хьажар дех оаха яхаш элдоьлар пенсионера воь. Дудаева.

Из гIулакх тахха а тохко доргIар де ванна дIадалахайтача цу письмогIа дьыл ухх тайпара хило байтад редакцега Нохч-ГIалгIайн АССР торговле Министра заместитела воь. Сухорукова:

«Горпищеторга № 13 йолча тукана хIана ремонт еш латт, хIьта ремонт чакхъьайна дьа а йийлла болх бен а хургья».

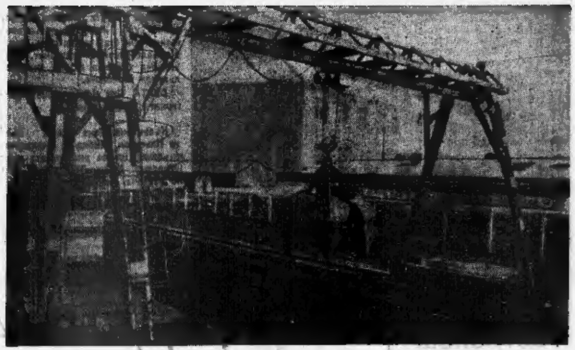

ЖИТОМИРСКИ ОБЛАСТЬ. Попельнянски районе Орджоникидзе цIергIча колхозе хьалхьий чуоттаьь дьахарч йорстае комплекс. ХIара шера ухлаьй кIергьи 13 эзар хьекха. Хьакхарч чуболлхача оттаьй доккьар дукхаш комплексашкара кхо дIадоккхашан болу автоматически линеш.

СУРТА ТIА: хордачу цхьаммоа кхо доттадеш механизированни бордарек цхьа меттиг.

П. БОЙКО сур.
ТАСС фотохроника.

НАЬХА ДУХЬА

Грознерча кхьоалгIча микрорайоне Тухачевски цIергIча улицагIа бахача нахах нагахьа саг вац Арсамирзоев Миккаьла Заха ца вовзаш. Нахаца Iимерза, безаме, ведел доьлаш ва из. Цудухьа ва мел вовзараша сий ду цун.

Шоалтьаь шера гарга производстве хьаьнала къахьийтад Захас. Сий доьлаш ба во хьабеш къахьегаш кхиъ. Из воь цун къахьегаша аиилка тIа хьешача а. Дика болх берах цунна тайпна ахчан совгIаташ, кхьд баркалла дIаоалдарех сонденнад из.

ХIанз пенсе ва воь. Арсамирзоев. Цхьабакъда, ше къаьна хеташ цуна.

— Наха пайдаша ваьлаш хилар доккха ирс да, — боах Захас. Цудухьа царна дика хьар де гIерт из. Домоуправлене инициативагIа чакхйоахача мероприятеех цхьакха а дIадахийтац Захас дакъа ца лоацаш. Масала, город Грозный цIеньара, хозьера дукха ка йоццаш кхикача месачнике дизза дакъа лаьцар воь. Арсамирзоевас. 20 га, дукха боча бIаран дIадагIад цо Тухачевски цIергIча улицагIа а кхычахьа а. Гаьнашта дика гIулакх дир из. ХIанз хьеза вIаштIардаьча цIенооша хийсса урагIьехий уж. Ше хье а даьгаьнашта кIал шиь гIада оттадаьд воь. Арсамирзоевас. Цу тайпара дика гIулакхаш ахь дукха а карагIдийнад цуна. Масала, С. Дудаева цIергIа бульвари Тухачевски цIергIа улицеи вIашагIкхеттача гIаш вах лелача моттига тоьал боккхьа льеттаь гув латтар. Цьаьнне а теркал ца бош из латташ дукха ха хьлар. Лаьттан кIалхара кабель тоабеш хьатесса юзаьдиса латта дар из. Из моттиг шаьр а я цига гаьмаш дIоегIар Захас. Наьхьал хьеара а шелаш кое бIехдора, бай теIабера машенаша. Цига вьика бIоагIаш а дегIа вьцкасьарт техар Захас. Цо мел дарь дика хIамаш дийна а вартва.

Х. АРШМАТОВ.

ХЬАЛХАРА ЗАСЕДАНИ

«Халкъа боахама правове болх тоабараш» боьлча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сотам кхочушдара дукхделаш ух декманна Нохч-ГIалгIайн юстице министерства республикан юрисконсульташ болхлошца совещани хиь. Совещани хьавлаш къамаьа дир Нохч-ГIалгIайн юстице министра И. А. Албастова. Цига дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIайн АССР Министрий Совета Председателан заместитель С. В. Синельников, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Суда председатель М. А. Кузнецов. «Халкъа боахама правове болх тоабарах» доклад йир Нохч-ГIалгIайн АССР юстице министра заместитела Р. А. Макарьевас.

13 саг чубоагIаш юрисконсультий Совет хержар. Нохч-ГIалгIайн юстице министерства «Юрисконсультий Совета» хьала проект чIоагIйир.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО,
«Октябрьнефть» НГДУ юрисконсульт.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУЛАКАШ

«Социалистически ахь вIашгIтIехьйоаккхийта дIахо тоадарах» боьлча КПСС ЦК соцам хьал а лаьца Октябрьски революце ордена лелача «Красный молот» заводан коллективо тIаьйца социалистически декхараш тIехьхочаддад. Кхо бетта шийна совгIа реализаци яь товараш арадуккхи 583 эзар сом хьакха а, тIаьйцача декхарех 550 эзар бе ва хьада хара арахеца ца еса.

Иштта ноябра бетта заданн а тIехкхочалгьайь. Къахьегама есарах 8,4 процент дакхъенний, планал совгIа баь кайда 67 эзар сом да. Дика болх баьб рационализаторашна а, цар 120 эзар сом ва кайда бальб, из хул шийраIахуллчуй 25 эзар сом дукхагIа.

Белгалъьйьнна дика къахьегам а коммунист Гайтовь Лазарь Абрамович керте латта. Кулонтерш Вайцицкий Иван Фомичевич керте латта балат, говзаьчий цхьиь коммунист.

* * *

Социалистически ахье а бахьна дика къахьегама тоьлаьй доахаш хьаьнлет Малгобекски управлене, мастер Тюшинов Владимир Михайлович керте латтач коллективе. Цара уж бурув тохаш ба 4,5 километр кIоагга йолча № 912 скважинаша.

Октябрьски революце ордена лелача «Старогрознефть» нефтдобытчан хана йоаххача управлени коллектива инициативе хьал а лаьца 15 ноябре 3800 метрах тIа хьачийтад цар тохаш дола буров, хIана уж къахьегаш бе 1972 шера чотах.

* * *

КъилагIа хвартал ерзача хьахьегама тоьламашца дIайоладий республика бурувдеттараша.

«Социалистически ахь вIашгIтIехьйоаккхийта дIахо тоадарах» КПСС ЦК боьлча соцама жоп а луш бурувдеттараша теха бурув 15 эзар метр да, цхьаш 13 эзар метр хара йоацаьа.

Октябра бетта задани 115 процент кхочушдьийлай, ноябра бетта шин кIира заданн а дикка тIехкхочалгьайь.

Дайача геологически хьалхарда цула бурув 160 эзар метр а, иштта кьахьегача цар мехкдаьтта кIеш тохийтай 10 скважинера. Дукха ха йоццаш хьайийлаьй керда мехкдаьтта доала «Харбижин» яха моттиг.

Г. МИХАИЛОВ.

ДУКХАЛГА ХЬЕЖЖА ДИКАЛ А ХИЛА ЕЗА

ИтьлагIча горбыткомбинате болх беш 839 саг ва. Цун 80 совгIа йола цехаши точкаши я городе а, райбыткомбинаташ йоккхача районашка а наха кога гIирс дьабешх ремонт еш.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 54 шу дизара сийна коллективо тIаьйца хиина лакхара социалистически декхараш тоьлаьна кхочушдаьдьх быткомбината къахьегамхоша. 10 бетта 16,7 эзар пара кога гIирс арахеца бешт яр индивидуальна цех, хIаьта арахийцар 22,9 эзар пара бар. Комбината болхлоша бахача наха гIулакхаш дара 10 бетта план 100,8 процент кхочушдьийлай. Дерригенна бахача наха деш дола тайп-тайпара бытови гIулакхаш совхх ухх хана хиндачул 13,4 процент тIех даьд.

Дезача цIой сийна комбината хIара болхлочо къаьст-къаьста социалистически декхараш тIаьйца хар, цех пехаца яхье лаьна къахьегаш яр. Октябрьски деза денош хьалтIакхочаш тIаьйца хиндача декхарий итогашца хьежача белгалъьйьр хьалхара тоьламаш дийза коллективаш. Уж яр Азоли мастер вола № 42, Цадаев мастер вола № 55, Аватюнов мастер вола № 18 цеха коллективаш. Кога гIирс тега В. Чуханов, М. Дибирови мастераш бола цех а хьалха латтачарел дукха тIахьа ца веташ хьайоагIа.

Дукха ба комбинате шоай тIаьйца хиина декхараш хIанзза кхочушдаьдь бахлой а. Дирекци, партийни а профсоюзни а организацеш балха итогашка хьожача хана производственни план кхочушьярах тоьам бац. Мел дукха балха тоьламаш доахе а, дика болхло ва аьл йиш яц производственни дисциплина телхача, халара тIахкхуш волча сагах. Масса оагIонтахьара тахка а тахко 15 сага Сийлен грамоташ 23 сага ахчан премеши елар. Къаьстта царна юкъе белгалъьйьна боагIа дукхача шерашка цу комбинате къахьегаш бола мастераш В. Карапетяни Е. Аспелови. Цар шоай йоккха опыт хамаьрша дIайоьйт шоай балха говзал дIахьо беваш бахчарна. Цхье шу гаргга ха хара яц из. Арустомяни Борови комбината дешарIай бола хьайийца. ХIанз боккхагIбарий професиональна мастераш а лоаммиа къахьегаш ба уж. Цу тайпара масалаш дукха доала йиш я.

Бахача наха деш дола бытови гIулакхаш дах Iе йиш йолаш яц комбинат. Из декхарийна я укх шера планагIа 40,4 эзар тIера массовни тайта кога гIирс арахеца. Цхьабакъда из план гаьнна кхочушьяьш яц. МалагIа бахьан да из кхочушь ца яр? Дирекце йоах, дукха ха льккхар сеха искусственни цIока мара кога гIирс хьабе товар доацаш. Июнь бетта хрок эзар тхона, баьгда есала яр яц. Из аьхкагIен ворхIаагIен сортагIа мара яц. Цунах хьабаьча кога гIирса цIйахдий ресаа бац кхаш. дIаьсац мах беча организацешка. Цо юхадетт массовни кога гIирса арахецара план кхочушдьарал гIулакх а. Из иштта хила везаш а да, хIана аьлча хIанз наха [illegible] доаш ба. КПСС XXIV съезде балгалдаьккхад «Гулакхаш хара ефаре лерригча доахьошкара болх цIенхаште тоабе беза вай — общественни кхача, бакхьаш тоабар, масса тайпара ремонташ яр, къахьегамхошта сагIбIин оьздангаш тIехьдавлар». Уж шоай кхоьаьлгIа тIадама болагIа йола доаьшш дац, юхьарчал доацц массо тайпара дарна хьешт дагча хIаманаца, сага салаIама гIулакх доагIаш йола службаш а. Цар болх ахкха план кхочушьярех кайда барев процентанта тIаберзаьь биттар, хьетучох, йиш йоаш дац.

Комбината тIаьйцача социалистически декхараштах юкъе а дикал дикха йолаш мара продукции ара ма хецийла аьнна пункт. Ала доешш да, кулгалхоша из декхар кхочушдара ерриге шоай тоалла бахка юкъе йакъа ца хилае. Укх шера нана чIоагIа коштача бетта гIирса кефа 10 меттель парераше лоаш яр комбинат. Из цар хьабу кога гIирс дика а, хоза а хургболаш гIулакх вIаштIехьа дехкан.

Кагтата наркаи гIутагIа хьеалаш я бахача наха деш дола бытови гIулакхаш тоадара йаьрхIа керда комбинат. Из а сийда, дIахьара оборудовани чулаьтта предприяти.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Цар товараш дезаденнад наха

Наьсарерча кхьча юртаьчу юкъе промышленностагахьа дукхагIа оагIув баьраш а Экажкъонгий-Юрт. Укх тIехххьарча шерашна наха эша товараш арахеца промышленни предприятий точкаш хьайийнай укхана. Уж а укхзарча промкомбинатна филиалаш.

Республикана тIехьаьнца пайдьу цу юрта хьаьдан берди а боккхийча а баракъаш. бераьшта дукха езаеш йоккхий хьоарза хьаьча бургацаш, столашта туъеа клинка скатерташ, кхыдола товараш. Ухх тIеххьарча хана укхазара докха дIахкахьа доладенная ххаьшьаьха полотом тIа доададу цхьогала, кхьча оаихарий качамаш. Тхо цига хиишача деношка совхоза центральни усадьбе столови чухиишача йоккхача помещене чу дIачухьеш латтар ткацки станокаш. Из яр цу комбината цIоратIа хьасйла керда ткацки цех. Цо кастта арахеца доладергда сома муша гаташ, кхьйола полотно. 60 совгIа кхалсат тургъа цу итт станока тIа болх беш.

Лоаццаа аьлча, цу юртарча кхалнаьха кулгашта шортта хьабе болх Iалашбу промкомбинато. Бешна дукхьаьа цу кхьал юрта кхоачалац цун боахам. Дукха тайп-тайпара товараш арахец ВуроцIалхарча цун йоккхача филиало а. Цхьа-ноашта дезадешна ухказ хьаду дийна тIормигаш цIасIа тIаьюхаш Iаьцкахашп, кхыдола товараши. ТIаьта мачча лаьха хоза галстукаш шоашта гой уж ВуроцIалхарча юкъарашна мьыга халаш.

ХIаьта а Экажкъонгий - Юрта юхагIерга вай. Бароккъаш тегача машенкай тайна таза ьахов промкомбината корех. бIергагу дьареш, кIадаш шершадеш кадай, лола мехкарий кулгаш, къоарова косынкаш. Цу цехе дIачудаьлча тхоаш Назранерча трикотажни фабрике доьлаш сайна хийтар тхона. Иштта сийрда, сапаргIата а ю.

Дика кулг-говзал Iомаьнай кхашкара, фермашкара укхана къахьега бахкача кхалнахь. Хоза болахь ле закройщицаша Джандарова Лидаси Нальгиева Рейсхави, хона тог бараьа АлбогIачева Маликать, Арапиева Хьаве, Мутушова Медина [illegible].

Цигара [illegible] цехе долх тха. Из хьайийна дукха [illegible]. Укхазарча [illegible] дIа [illegible]. Кхьачахьара [illegible] кийнача оаккхий цIрашкал [illegible] да туваш сиха кхочашдеш. Цу юкъера куспоаш, дакъилгаш хьа а зоржаш шо-шоа беагаь дийалга дIа-тхе къастийлу кхабараша, вохкар уж вIашагIтет. Из болх къахьегта дика бу Аушева Дугурхана, Албогачиева Марема, Аушева Тамара.

Иштта гIоргIача машанца цхьа баьшан вIашагIIеттта цIоколгаш швейни машенаш тIа хала йолх. Укхаза а ба лоамцача тиъа цу балха къойлеваш Iомаль мастераш Нальгиева Мадина, Албогачиева Тамара, Цечоева Мадина, кхьбадаш. Юкъера дьархIача бетта 600 совгIа кач арахец цу [illegible] ю. ХIана оттадашка кхачьчад уж.

Дукхьаь цо цхьа продукци арахийца Iе лерхIаш яц цех дIа [illegible] кхача ца коралйоагIа лькна кийнаш, хIа [illegible], бешта кхача откхолех хьаьила откхоlaш цу а екхаш дIалахь гIайбаш де дага белаш бе [illegible]. Тхо цига долча хана хепаш, машинкаш, кхьбола оборудовани дIаоттае моттиг кийтад гIерташ бар укхаза.

Дукха ха йоа керда производственни участок юллаш. ХIаьта а ликкача техникица къахьег промкомбината коллективо ер шу дезалкча дана. Планаш тIехкхочаш.

Районерча предприятешна 9 бетта ка мишта хьийгад хьовлаш дукха ха йоацаш хьча итогех хьахкхара моттиг лькхар промкомбината. Райони сийлен Доска тIа а хIана цун цIи. Иштта тахкакха лерIаш цун коллектива гIататтар хьалхара шу.

М. КАРАЕВ.

ДАЬХЕН НИЗ БОЛА ГЕРЗ

(Постдоалар. Доалалу 1-ча оагIо тIа).

Брежнева — Советски пачхьалкхе чIоагIйар — из да цун Герзашчара Низаш чIоагIдар а, вай Даьхен оборони низ ма мерте лаьхьар а».

Советски экономика дегIаххулача кхерагIдийначе доккхийча хIамаша, хIанзарча Iилма-техникийски революцех хьашийрахь халкъа боахама деррига доахъоьашкъай кайда эцаро, тIема строительства дакъе парте Iилмаша бахьаь политика чакхъяхица хийнад Советски Эскарен ТIемаФорда Флотен сибат, боарам бойцаш лакхъьай цар тIема тоговаш.

Низ болча ракетно-ядерни герзаша, хIанзарча тIема техника деррига тайпаша кийдаь да вай Герзашчара Низаш. Цар доалахье — масса тайпарча гIуллакхашта лаьрхIа ракеташ, тиша массагIа йола самолеташ, керда танкаш, хи кIал гIолла лела атомни лодкаш, дукха кхьйола моттагIа лоттабеча къосалан дакха эффективни средствеш.

Коммунистически партеи советски халкъен доIамагIа Iадавьнта ловача хана хьадаь Герзашчарча Низай керда тайпа — стратегически гIуллакхашта лаьркIа ракетни бIу —боарам боацаш боккха тIема ница болаш ба. Из бIу тахан хертера ударни ниц, Советски Даьхен, социалистически содружества мохкий йохаргйоаца тIема чIоагIале а хиина дIаеттаб. Из кийчабьб континенташта юкъе ккучача, низ болча, тоха сиача моллагIча моттига массахк минота, скайорски кайса в тешнаме а, кийчатьа из еле а, боквоца оттальча хана, моллагIча хьалашка юкъе тIа еттаала могаш йолча ракеташца. Лакхаенинад кхайсача ракеташта из цIе дудалар а агрессоро техача хIамания юхатохаш йола хIама юха ца кьевлалула а.

Из деррига а вай Iилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша, болхлоша са ца кхбаш къахьегарахи дарие карагIдийначача творчески хIамаехи, социалистически дачинкхьаахеа оборони низ чIоагIбьара деррига халкъа юкъарча гIулакха юкъе цар даьккха патриотически дакъа дацарах хьалиинар да.

Советски тIемахой говзачех тешамечех бе доалаьча бирсача ракетно-ядерни герзо тешамен кхочашду даьакъий машарен кхерамзлени гIуланх.

Герзен тIема техникан доархIам мел боккха бале а, цар эффективность мел лакхалой а, тIема тIа шоадийболаш бола низ массаза а сага хиниа, хIана а ва.

БIу технически кийчбара шийса парте Центральни Комитето Советски правительствон даим уйла тIайоалийт лични состава идейно-политически тIемеи кхетам дикагIа балара, хIанзарча тIема йоалханеча хьалашка аьттув балара хьанаа деррдоаца боккъаа бацца морально-политически, тIема, психологически гIулакхашца тIемахой хьалкхебара.

Масса тайпареш хьалхашца латтача декхар кхочашдара тIадерзадаби дола организаторски идеологически гIулакхаш командираша, политорганаша, партийни организацеша чакхдоахаш хилар бахьан долаш лаккху тIемахой ракетчикий тIема говзал, чIоагIа уж цхьаьнцо дог тийшаш политически кхетам боаши хулга, дахау Даьхе, социализме мехкаш боардаре хьалхара, тIема декхар дикха хIама доашеш кхочашдара хьалхара безетоккам.

Ракетчикаш — чIоагIагIа бола патриотиш, дикай, кьонахчал долд, майра тIемахой. Уж боарам боцашш чIоагIа мутIахха ба Ленина парте гIулакхе, цар кхетаду, ракетни техника тIема болата дисциплина, порядок болаш, дика вIаштIехьдаьна хулга хIадекаш йилар, юкъарен технически культура лакха лраша, чIоагIа лоIам, лаьрхIар дхочашде денал доаш бериши яхар мара цо ца делга.

Цудухьа да техникаара безам, шой кругозор даьи шеръе, тIема говзал ярабйоахаш доле гIертаьга, тIадела гIулакх деттIа, доахаш хIама доашиш, цай дIашахья кхочашаддахгда тIемахоех - ракетчикех массаь а доадаш дола гIулакх хьлар.

Ракетчикаш дизза кхоачашду шой служба дезагIа дола закон —фе, агрессора мичча хина а цу сахьате а хIалайнош ракетноядерни хIама тоха кийча хулга.

Ракетни бIун дика, белгалагIа йола оагIув а подразделенешкарш доальшкарен дукхха а дукхагIа бараш кагирхой хилар а. Советски ТIема-Форда Флот, авиаци, бIун кхьч тайпаш хьадара летонкса юкъе дукхха сийлахь, турпаь оагIош хаьий Советски кагирхоша. ХIьта хIема а вай башха-дика кагирхой ба керда ракетни гера толаме карадарлаента дIадолалалаьраш.

ТIемахой - ракетчикий болх ата бац. Цхьабакъда, из Iадалмате чIоагIа безам тIаболаш, бехктохаме, сий долаш ба. Творчески низош, хьинар, хьоначча дикай йоахал тIаахийта моттиг а укхаза.

КПСС XXIV съезда решенеш ракетни бIун доакъошкарен подразделенешкарен патриотически хьинар айдаьд, личный состава творчески кхетами инициативаех чIоагIъьай. Советски Герзашчара Низаш тIема хийчо чIоагIа йолаш ха ацьне съезде лакха мах бар — тIеме говзал лакхе, дисциплине чIоагIъье, тIема декхар дакха хIама доацаш кхочашдаь ацьне парте дения приказ сиина тIаийнаь ракетчикаша.

Г. И. Котовски цIергIча гвардейски танкови полка личном составо — КПСС XXIV съезда шу тIеххиа дешарех гIулакх дарех шу де ахмна — дахь кхайкарал ше ма дарра хьал а лаьца, тIема гIулакхаш кхочашдичча керда тоьлаш доахаш ба тIемахой-ракетчикаш.

Социалистически ахь лелача иттагIа дикха дукхагIа хьиной тIехдиха подразделенешна доаькъойа, тIемех политически кийчоц отличникаш, классни специалисташ. ХIана хIара шолагIа вола тIемахо — дешара отличник, личин составах 90 процент гаргга бераш классни квалификация йолаш бе, ахалел совгIа сменни специальностан Iомальй. Массаа а сиина, тIема декхар тIеххаша кхочашдара хьикхъьа тол ракетни подразделенешкен доаькъошкен личин составах 90 процент совгIа болча коммунисташе комсомольцаьх.

Ракетчикий тIема говзал эгара чIоагIаргIа дог тешадеш хьаьъаа, вай расчеташа ракеташ тIехдаьхкадинех, кийса кхетаргхидарах дог тийша хила мара ца валаш а бехьоаца оттаьча хана а кхуасо хиларо.

Таханара цIой ракетчикаша ихьена лелау артиллеристашта а. Советски артиллери вIашагIйоллаш дIахо хьальеш керте латтаб В. И. Ленин. Гражданска тIема, кхьча мехкий интервенцехий бехи наьих хиишача халеш хьайшка кун указанегIа тхьалхий артиллерийски заводаш, Iилман учреждениеш вIашагIйийхьай, кадраш кийчьаьй, бIун ца ма бела тайпа тIема хьалашка юкъе декхара способеш кийчьаьй.

Ленина парте хьайийбаь артиллеристашта къонахчал, денал, доаш, майра лийтаб Гражданск Сийлахь-боккхача Даймехкен тIемашкаш.

ТIема тIа царна карагIдийнача гIулакхий баха нах баь Даьхенна. Дай-мехка тIема шерашка фашистски гIаьрахоех турпалан свинек са ца кходеши латтараш 1800 тIемахочоа - артиллериста Советски Сойна Турпала цIи еннайь. 1600 эзар совгIачара орденаши медалиш еннай. Дукхачо артиллерийски полкех, бригадех, дивизех гвардейски аьна цIераш техкай. Артиллерийски соединенешна доакъошна 800 совгIа байраха тIема орденаш еннай. Царех дукхха ера, турпал традицеш деррагIа хьалхаш хилар ха а хилахьа, тахан ракетни доакъойа тIема байракхаш йолаш а я.

ХIанз артиллери тIеуллашта а йолла механизированна йола пушкаш, гаубицаш, истребительно-противотанкови артиллери, минометаш танкашта етта лелеш йола снарядаши. ДIахо догIаша реактивни артиллери.

ХIанзарча дивизе артиллерийски-минометни зал шой дакати дьалача 30-аза совгIа тIех а 1939 шерарча дивизел волала. ХIаьта ядерни герзо тоададачаь-и массеха бIаьннаш а тIех я из.

ТIемахой - артиллеристаш фе латта вай Даьхен машарен кхерамзлех ларашца.

Советски Герзашчара Низаш тIема кийчо дика йолаш ной хьежаш цIенхенттта тахар хилар бе-беча хана аьча бIун учениех. Цу ученешка цIаьхха а дог тешадеш хьахьежар Советски Герзашчара Низай тIема оак тIа-тIа чIоагIлуш хилар, бIун тайпаш дика вIаштIехьдаьна, къоастам болаш, кийсдена хилар, моллагIча хьалашка котаелоша тIема гIулакхаш чакхдоахаш хилар, личи состав хилар.

Советски вах дог тийша хила метаргба вай Даьхене, дукха социализма карагIдьинарашта тIохкийча агрессоро бирса тайIмар хургалерах. Из шеш доашеш, кIеваь хIалакхоргва.

Советски Герзашчарча Низай беррига тIемахоша цхьана оагIув оагIох тоха, хьаьсарча Коммунистически партена, цун лениски Центральни Комитета гонахьа айкха кхотабеша бола тIемахой - ракетчикаш артиллеристаш массеха а кийча ба шоай патриотически интернационални декхар сийлахьа кхочашдар.

«Агитатор» яха журнал № 19, 1971 шера октябрь.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагIув, 10 ноябрь, 1971 шо.

САТЕМ БОАЦА САГ

«Гикаловский» опытно - хьокхама боахамера коьртера агроном Ветчикин Василий Николаевич шина белхаш моттиге лаьттина дa. Іуьрра дешe сарралле шай къахьоча галадаца кханкара хьовалац ю.

Дешкха сай ду механизаторашца дакха опыти гоьлаш болча агроном.

Укх тІеххьарча шерашка хІора гектара тІера чушши долча хІинна, мукхал, горох хьунахь лаьцбеннаб боахаме. Пал шу ди Василий Николаевича боахама коьртера агроном волеш болх бу. Цу хана цунна дьалханна лаьтта коьртера дахкар дар кханкаре балдащ лертІа вІашІехьдахар. Кхехиард балхаш севообората бодьошаша кхача тайпара вІаштІехьдахар волавелар агроном.

Деррига кхай шо-шоай довзаш а долаш дийсьар. Цу гІулакхо торо хилийтар кхаьтіа ве деча садоахкача хІиманцен, оасарцен къовсам лоаттабе.

Езаеча тайпара дІатайсар деррегача кхашка минеральни, органически удобренеши доьшаша молхаши. Минеральни удобренеш лаьтта аьзачуа тІехьагІа мара тувсацар укхаза хьалхагІа. Цу тайпара тайсача удобреннаш боала пайда лацар. Оахам тІа теска суперфосфат догІнаш дайн хаио дІацхухьар. Минеральни удобренеш кханка дІатуоса гІулакх кхьча тайпара вІаштІехьдаьнахьар боахама коьртерча агроном — лаьтта ахалехьа туоса баьлар уж боахаме. Цу балха дика эффект лу. хІана аьлча суперфосфатах аммиачни селитрен оахама кхьехнац дакхлу лаьттен хьоакал.

Партe XXIV съезд дешначуа тІехьагІа вай республикарча деррегача боахамаша шуьрен дулли дуккагІа пачхаьлакхенга доахера къовсам лоаттабу. Из гІулакх толлаша кхоачашдара дика доакъара бала вІаштІехьлоакхал ер. Боахка торкам тІабахийтаб хІоий боахаме культурни дагІенаш хьара. Уж дагІенаш вІаштІехьдаккара цхьа дІейийча дукхача шерашка тІехьадоча баьший го дер.

Республика воалоазашкеи социалаз кхьа ма го лоаттале дешкарбьла ба цар боахам. Из бехктоадаме дешкар хлоачашдара «Гикаловский» боахама къахьегамхоша рейграсп, тимофеевки, клеври яха бьцеш хІоара дикагІа лела кхаш хьасвоастадар. Из бехьеш долает 130 тонн го чуьва вІаштІехьдаьлар цар ну кханкара. Цу гІулакхо вай республике культурни даьгІенаш шерьа вІаштІехьдоалий. тарца. «Юхь мара яц оаха хІана дІейоламр, шера баьший ги даккхара гІулакх лакхлургда», — йоах Василий Николаевича.

Дика хоаш да, лакха хьунахьаш хлебергбоацилга балхаш агротехнически бокьонашца дуьзадеша ма хьача. Дика кхетадуо из Василий Николаевича а боахама механизатораша а. Боах баьшийчуй тІехьагІа боахама конторе вай маькара дикагІа болча специалистийн механизаторийн балха говзал Іоваэ гуллу механизаторат. Курсашка луш болча кхетамо хьахойт маши, мелли миитех тоха еш минеральни удобренеш.

ХІана моттигаш шийслу хлебаь делла хьунахьаш цІенбаь чу ца ша-луш. Дукха ялт дусс кханка.

Массенк шу мара дац ОПХ-а кханкара хІора гектара тІара 16 центнер мара горох ца йоалаш лаьна. ХІана ялицар гектара тІара лазал мара горох? Керттера кхоачанбоацар дар горох цІена чуьна ца могаш лаьш хьаьар. Дийлахь хьоахар горох, маьлха йІовхалах делкаш лаьтта Іолегар буртигаш на арда йоалелча. Фу дар-хьогІ горох бийсаша хьакха йолайча? — аьна дагадохар Ветчикина. Цхьабараш раьза хила боцар по аьнача. Бийсаша фарай сердалца дика біаргагургдаш кесараш, кхы а дуккагІа кесаргьа комбайнаш чу ца эІалуш горох», — йоахар цар.

Механизаторашца дага лаьрхІар агрономa, хІана аьлча кханка комбайнаш делле еараш уж бар, цорна дикагІа ха дезар миита хургда из гІулакх. Тергам тІабахийта Ветчикинига ла а дийгІа уйла йир механизатораша. Раьза хилар уж агрономa аьнначуна.

Комбайнаш сиха а ца социйтaш а лелайча дика вІаштІехьдаргда из гІулакх, — аьлар цар.—Бийсан тхар дилларчул тІехьагІа горох дІадийнача кханка шоай агрегаташ аравьяр комбайнераше. Комбайнаша го баьнхачул тІехьагІа гучадьяр кесараш цІена хьайбайлардоланга. ВІалле цорах бисацар буникер чу хьал чу ца бодаш.

Цу методах болх бе болабеннача комбайнераша хІора гектара тІара ахьара лаьрхІача 22,6 центнер горох чуяар.

«Укх питилеткагІа кхоз хьанара кхоадергдаш оаха кханкара къуркьаш кхы а лакхбара», —йоах В. Н. Ветчикино.

В. ШАКРИЕВ.

Назрай - Юрта районе цента дукха ха [illegible] хьалхьаьнний лие йа доабрачена школа - интернат. [illegible]

СУРТА ТІА: [illegible]

* * *

Кьахьорча [illegible] Назрановски районе [illegible] школа [illegible] укх шерашца. ХІана, 320 моттиг йолаш [illegible] кабинеташ [illegible] а.

СУРТА ТІА: [illegible]

С. ХАКИЕВА суртеш.

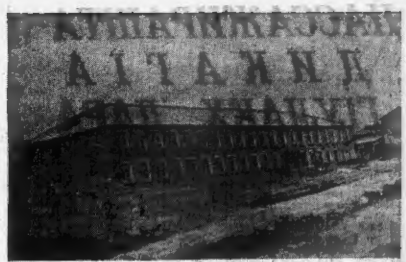

ДоттагІала гастролеш

Саьардийнаьа «Вайнах» яха Нохч-ГІалгІай илли хьахарийн Пачхьалкхан ансамбль ВЛКСМ ЦК творчески делегацица бехктикамеча гастролашка ахай. Вешарашта йолча Чехословацки социалистически республика столица Прага яхача йоккхийча городашкарча зрителашта хьалхашна тхьо концерт оттадергда ансамбла артисташа. Цу хьаьнехьа йоацца вийцар Нохч-ГІалгІай ансамбла директора Ганиев Мусас:

— Цхьан бетта хургьа тха коллективе Чехословаке. Юкхьыг ца пхеза концерт оттадергда Праге. Цул тІехьагІа кхьча городашка а хургда. Бехктонхаша а сий долаш а гІулакх ди тхона хьалхашна лаьттар. Цулухьа, Чехословаке дакха дезига хайча доаз, чІоагІа ниича еш вар ансамбла хІара артист. ХІана аьлча тха выступленеш вай Даьхен цІорагІора выступленеш хургьа. Оаша дІахьонхаргьар Советски махка искусство а, Чехословаке оаха хьача концертни программа юкъе да «Атагинская лезгинка», яха халкар, «Вайнахка махка» яха хелхарг сюита, моттта кхыдоа нохчийн гІирГІайн хелхарчин ирлош. Тхона массанена а хов тха искусство Чехословаке зрителашта хьалар.

М. РАШИДОВ.

ХУВЦАДЕННА ХІАМА ДАЦ

ХьайІоттой техникана ремонт е оа ха. Миита вІаштІехьдаьхкхад из гІулакх Ачхой-Мартана районе «Лермонтовский» совхозе?

— План-график хІанз а хьакхьачац тхога, — йоах мастерской заведующи волча Хачукаев Яхьяс, — тІакхла тамаш йий лерттІа тхоай болх вІаштІехьбаьккха тхона ца магар.

Яхьяс ахкача тайпара из тамаш иц, тамаш а оаш да кхьдар. Миита бисиб совхоза хулталхой хІамашца шоай тоае еза трактораш хьакъоаста ца еш, хаьаш белгал ца йоахаш?

Я. Хачукаева хувц: «Нагахьа саиа дІадахача шера 4 кварталаш укх шера 1-ча кварталеш хиннача планашка дІадача 45 трактор тоае езаргьар тха. Цхьабакъда, болх дика вІаштІехьбаьккхача шерашка 60 трактор а тоае иза хкоач тха. ХІаьта укх шера-м 40 трактор а тоае вІаштІехьдоале тамаш яз».

Юкханца ала деза, мастерской болхлой балхаш долаш из доацлага, цу моча хьалакта дукхьа а айтта лаккхара къахьегама толлаш доахаш къахьегаш ба царех дукхагІа бараш. Из къьега хьахьонх укхазарча хьонкхаший доска тІарча цифраш. Цу тІа хьожача гучадоал хІара денна шоай сменаш норманаш 130 процент кхоачаяьеш хьабоагІаш тоарь Талхигов Салаудин, кузнецаш Курнаев Іумар, Исраилов Іумар. Цу тайпара дика къахьег слесарь - инструментальщика Мирзоев Шудди, слесара Набаев Мовлади. Ремонт йоаллча доаз хІанзале 7 трактор тоаь баьннаб уж, хІаьто укх деношка кхы а 3 араргьа мастерской хоара.

Йоацца аьлча ремонтникаша деррига а ду шоай болх сихай дийсен дІабахьара.

Болхлой энтузиазмага хьежача, готтера во, из йиш йоацаш къахьегама хьалаш да укх мастерской дараш. Помещенешка чувьаннача сага цу сахьате сагоглу, хІана аьлча шийла, баьде а цучу. Масала, хьанцаргьа вай тракторашта керттера ремонт и эттара йоаккхагІа йола цех. Цучу чуваьннача сага хеталургда цо кхийча чуваьннача аьнна, хІана аьлча дукха ха а укхаза кІира ца тоха, дукхача моттигашкара штукатурка Іоеккай, хьарна аІаш кхоачашлаш а.

— ХІанз дукха шийла йоалача хана-м хала-атта болх буллора цхьа, — йоах механизатораша, — бакьда шелвелча дукха кал цамогаш хул-кх. Цу гІулакхо хІара шера чІоагІа мхатотт тха болх.

Из аьта кхетадуш да. Цхьа вІашкхухьа тракторашт чу-ара йоахаш болала цаІараш а.

Кхы дикагІа дац кхьйолча цехашкара хьалаш а. Дувца хайар доацаш болх бе хала да сварочни цехе. Миита доахаргда укхаза къахьегама толамаш?

Токарни, вулканизаторски, инструментальни цехашка а тхоанаш Іургаш дахьна да, молашка да Іаухача хиво цар тІа араш дахьад. ВІеззига догІа дийлхача механика Іамарч латт.

Из деррига бІаргадайнача сага хеталургда да вий-хьогІ укх мастерской аьнна, нагахьа сиха дале укхазара хьалаш довзаш вий-хьогІ ю, аьнна.

Юкхьанца ва белгалдаьккхача тайпара да «Лермонтовский» совхоза хьал, хІаьта совхоза кулгалхошта Іалаьмате дика довзаш да укхазара балха хьалаш. Цул совгІа, гуйре йоалаш, совхозе хиннача партийни собране дийцар мастерскера доча хьалех лаьца, къаьстта дика ийганаьл дийцар совхоза директора ню. Умарова. Коммунисташа аьлча совхозе тІа дІалацдаьдар царга ремонт ара мал лаьаш дола балхаш сентябре — октябре бетташка чакхдаха. ХІанз ноябрь малье кхачаб, цхьабакъда, «цо лаьттача латт вордa». Іалаьмате сиха оарцагІа а баьнна мастерскера балха хьалаш тоаде деза совхоза кулгалхоша.

А. ГАДАБОРШЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Спортивни хоамаш

Укх денношка г. Карагандe чакхьаьннай Советски Союза турпала Абдиров Нуркена сийна хеташ кІалтохарах ший лоІамагІа латара Еррийсоюзни турнир. Цу турнире дакъа лоацаш бар Казахстана, Узбекистана, Азербайджана, Нохч - ГІалгІайчен, кхычахьара кІалатохарах летараш.

Дика толамаш даьхар цу кхьашка вай спортсменаша. Шина ділэл долча кІалтохарах летараште юкъе (90 килограмм) коталло яьккхар дупев чемпиона Хасиминов Салмана. Шовзткъей вурийтта килограмм дозал долчарна юкъе кхоалагІа хилар Кадыров Іумари, шовзткъей бархІ килограмм дозал долчарна юкъе Арсанукаев Мухьмади. ШоллагІа моттиг яьккхар Умаиев Альмада а озткъей шиъ килограмм дозал долча спортсменашта юкъе.

Турнире призовой моттигаш яьхача спортсменашта дипломаш малхалаш хилар Казахски ССР Министрий Совета физкультурни спортни комитето.

* * *

ВІаштта иши дийнахь г. Ворошиловграде хилар Михайловска ЦІерагІа приз яккхара хеташ классически хьисане кІалтохарах летарий хагирхой Еррийсоюзни турнир. Цу яхьашка дакъа лоацаш Элистара, Волгоградера, Краснодарера, Ворошиловградера, Ростов - на-Донура, Донецкера, Грознера, кхыча городашкара бІаь совгІа спортсмен вар.

Нохч - ГІалгІайчен спортивни сий лорадеш бар Х. Тятиев, М. Малкумов, К. Бахтиев, С. Кошенков, А. Евлоев. Царех хІарене шо-шоай дозал долча спортсменашта юкъе шоллагІа моттигаш йьхар.

Цу тайпара, турнире шоллагІа моттиг яьккхар вай команда а. Яхьашка дакъа лецара уж хийчбеш хиннар РСФСР заслуженни тренер И. Кондрацкий вар.

ФУТБОЛ

Укх денношка Грозненски района юрташкарча юкъерча школай командашта юкъера футболах йола яхьеш чакхъььлар. Цу яхьашка дакъа лоацаш 20 тхьвста команда. Шин зонагІа йийкъар уж. Хьалхарча зоне хьалхара моттиг АтагІарча юкъерча школа дешархоша яьккхар, шоллагІча зоне — Октябрьски юртарча дешархоша. Района чемпиона цІи яьккхара йолча финале вІашагІкхийтар уж ши команда. Котало счет 2:1 йолаш АтагІарча футболисташа яьккхар. Цу командана кулгалло ва школа физрук А. Калаков.

БАСКЕТБОЛ

Укх шера эттара хьалха чакхбоелчаш а махкаьтта институтий спартакиада. ХІанале чакхьаьннай хьыдкарагІа, гимнастикагІа, айгача атлетикагІа йола яхьаш.

Укх денношка Грозненски махкаьтта института спорта Дворце чакхйоаккхаш я баскетболагІа йоль турнир. Яхьашка дакъа лоацаш малача наьха а кхайнаьха а институтий команда я Москвера, Уфера, Иваново - Франковскера, Безура, Грознера. Турнире из йоагІаш Ансай Московски институтера команда. Цул метта яьхашта юкъе йоалаьй Нохч - ГІалгІай института команда.

Сахьан чакхъаьлар турнир. МалІача наьха командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Грозненски махкаьтта института спортсменаша, кхалнахка командашта юкъе — баккаша.

Социализма мехкашка

ПОЛЬСКИ КОМПЬЮТЕРАШ

ВАРШАВА. (АПН соб. корр.). Советски Союза дукхача предприятеша го йиш я Польше хьаь «Одра - 1204» электронно-вычислительни машенаш. Масала, «Калибр» яхача московски инструментальни заводе литта йолча юкъено толамца болх бу массехк шу да.

«Эльвро» яхача «Одраш» ечо вроцлавски завода коллективо хІанз араяьна кийчыо кхы а дикагІча моделех йола «Одра-1304», «Одра-1305» яха ЭВМ-аш. Бакъда, касттвлашка эттара кердагІа йола «Одра-1305» а хувцаргьа кхы а «хьакхьал» долча машено. Из хургьа, моттигерча вешайоазонхо хоам бaь махкиларэ, «П-30»— хІанз социалистически мехкий специалисташа цхьана хьаеш йолча цаІ болча система чакх.

С. ШТУКАТУРОВ.

СЪЕМКАШ ЦХЬАНА ЙОАХ

ПРАГА. (АПН—Пpaгопресс). Укхаза чакхъьлар советски чехословацки делегацией кинематографистий переговораш. ВІашагІ гІулакхаш лелаерах долча договора кулгаш яздаьд. Экрана йоаташ хІанз дешa дІахо йолча хана творчески теоретически дешаш хьакъахьа вІашаш дагабуарба. Кинематографе институтий студенташа а хин-хаьинахьа йоашта хоар вІашаш доазийтаргдолаш социальна. Эттара кертедарадар да художественни кертийвай серагІа цхьана хоашаргболаш оттадар. Городе Марианске Лазне хІанзэ а болх беш а режиссера А. Баталова хьахале лелаш съемочни группа. Укхаза оттаду сийлахь—воаккхача яздархочун Ф. М. Достоевски «Игрок» яхача романа тІа даьккха из цІи йоле полнометражни лента. Братиславски Минскии студеша цхьана йоаккхаш а теме дунен шоллагІа тІом бола фильм.

Довзаш хадарра, вІашш цхьана творчески гІулакхаш лелдарах договораш даьд аьтта Чехословаке, Польша, ГДР, Венгри кинематографисташта юкъе а.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

США-ра КЛАССОВИ ТІЕМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 13 ноябр. (ТАСС). Забастовка яьраш кот а боалаш чакхьаьлар 44 дийнахь хиина Америка 20 «КІорни» штатера 100 эзар гергарча саго дакъа даьца къамаш юкъара забастовка. Забастовка еш болча горнякашта дІадехар алаьк лакхделтен къахьегама хьалаш толделгев. Шахтеташ дуькхаза кхерабе а кІорани промышленностаца ювзаенна йолча, масала, металлургическичугa, «локаут» кхайкаеш кхерам тІетасса а Іазьал гІортарах хІанза хьаьнар. Забастовка яьраш чІоагІо иь бар котбовлаьша забастовка дІахьа, цар ахар дааца а боввлазар предпринимателаш. Селхан кулгаш хадир алеми локхдоаш къахьегама хьалаш тоадеша йолча кердача соглашенеца.

Кхоххаенна латт алапи лакхделга доагІаш хьадехаш забастовка еш болча форда Малхбоалехьарча берда йистерча забастовка ерий немай дьанпара конфликт. Кемой магнаташта повизостала дера федеральни Іадал. Форда Малхбоалех берда йистерча эттара йоккагІча портий федеральни судаша дІадахача кІиргІа тІайшар забастовка на могийташ йола решени. Из яьлло а Балтиморе портовикаша. хІаьта царех дІадхийтар тахан Кердача Орлеана грузчикаш а, балха тІабаха тигенэар, къовсам дІахо баьа а лаьрхІар.

Мексикански залива берда йистерча Галвестоне (штат Техас) портови грузчикий профсоюза забастовка дІайолае решени бир.

ТаІазар дергдий-хьогІ нах боабаьчоа?

НЬЮ-ЙОРК, 16 ноябрь. (ТАСС). Прогрессивни американски профсоюзий деятель Джозеф Яблонски вирах Пенсильвания яхача штате суда процесс, доп дувлаш суде воле О. Мартин вулам дарах белже наьь, во суд а йий.

Бакъда ве суд ць йоллашоь, цунна дІахо хургар фуд ца воаш да, яхаш хоам бу ЮПИ-с. Пенсильвания штата губернатора М. Шапа дьлир приговор кхоачашдайтартхан аз сай бе Іадал доаллача дааа.

Хьалха хоаш баь махкилара, 1969 шера 31 декабре Дж. Яблонски, цун оаcага йоІи боабяза маьхая оттаваь ламича нах бендитах цаІ во О. Мартин.

О. Мартин доп дувцача процессе гучадьлар «Малхо на ховча ияьал сагагара» 5200 доллар мІнцача нах сагах латтача группас из зулам даь хилар.

Яблонски вийнеча тІехьагІа шо шу гонга ха тьяна йоллане а, зуламхоех цаІ мара лаьца суда хьалхашка оттиаш. Зулам долга дІадолаладьраш — нах боабалге кийчадьраш уж йоабарах нах боавааш хоттаьукхьа ба.

МАШАРА ДУХЬА

ПРАГА. (ТАСС). ДІаьха, исторечу а долхаш овлаш долаш волча, цхьана лелалоча советско-французски гІулакхаша массаза а дикка вІашш вай Европерча политически хьалашта. ХІаьта, нагахьа саиа дІахо а уж лелаш тоалалар йоагІадовлаш даь, тІаьнка вай из йахьаш долаш барзий вай доза духьа за йоацаш чакдьаьнача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Парижа йахьача официальни визитах хьакийферонта, аьду вІшрайна вахьаза арадулача КПЧ ЦК «Трибуно». Тахан кхьеттал советско-французски гергалонна духьалбараш а мукІарьа дахкадах баьа, Л. И. Брежневa Ж. Помпидуцен юкъе хинна переговораш шинна а халкъа хьошташ бахьаш долаш, европейски континентерча машара хьошташ бахьаш долаш ць хилара.

Л. И. Брежнева визитагІа Францизолча хана кулгаш яздача документашаа лаьраш ехай вахара деррига доакъошка шин мехка юкъера гІулакхаш дІахо детІаккхувлара. Цхьабакъда, вайна хоаш мо царра, СССР-а Французски Республикаш — сийлахь-йоккхий державаш, Кхерамзеи Совета массаьера членаш ма а, уж документаш, кьаний доалача гаьнна цІаарa а цаьа, дунен халкъашта юкъе эттара йоаккхагІча лоархІаме хул.

Париже хинна переговораш а хІаьта миттe вашт йолча хана кулгаш яздаь документаш а, хьакхийцаду дІахо «Трибуно», ма дарра аьлча СССР-ен ФРГ-ена юкъера, ПНР-ена ФРГ-ена юкъера договораш, Малхбузен Берлинах лаьца яь йаь вагІаракьара соглашени саиа долча договорийн соглашенеш бІарча серие дІахо вІаьхьар морг ю. Уж деррига документаш, цу дахкe Париже кулгаш яздераш а, Советски Союзо шерра еш машарa наступлена, КПСС XXIV съездо тІалІабина Советски правительствa вийсса чакхйоахача машара программа кертера ваьча саина лаьрІа дезаш ма. Советски Союзо цІеакха а доаргаlа ма йоалаш къовсам лоаттаду шийлача тІема духьаш, «хоаре тІатоссара» ларда тІа а ма латташ, коллективаш кхерамзлаш чІогІча ларлаш тІа латтача, машаре дахара политикана тІахьа.

Машара лоархІаме фактор

Болгаре кепайоазоно, радиос, телевидене дІахо а йоаях КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Франце хьча визита результаташ, из визит шера хийна эттара лоархІаме йола дунен хьалкъашта юкъера событи хилар белгал а доаккхаш. «Л. И. Брежнев вахха даьккхача ях ден керттера итог я вІашдухьалара шиь дуне — социализма капитализма машаре хьара принципаш чІоагІъяр», — яхаш яздуо «Отечественный фронт», «Машара гІулакхъа юкъе дьаш лоархІаме дакъа» аьнна йолча статья тІа «Земледельческо знаме» дуца: «Европа а ерригача планета а гІулакхашта эттара йоккхагІа мийн ве болча шин мехко — СССР-ен Францен шо дагa йоаш дІакхайкадар шоаш машар хилар лезаш моллагІча моттигe етто а тІема кхерам лоарргболашеш хилар».

«Машар безаш хола деррига адамаш чІоагІа хьаштдолаш хьех машара тІехьа лаьнача советски наькьата, деррига адамий хьаштеенa лаьнача наькъагаь», яхаш яздау передовой статья тІа «Работническо дело». — Советски пачхьалкхен машар беза политика машаре бахн а шоай ираз бахьаш наргІатта болх бе а безам болча деррига мехкий дукхача нaхa хагадоаллачо махкхара я».

Болгаре кепайоазоно теркам тІабахийт советско-французски вІашши леладу гІулакхаш детІаахар цхьанна а кхьча кхоалагІча мехка духьал даьакхацза хилара. Итт шера вІашш экономически йилма-технически гІулакхаш леладергдолаш соглашенеца кулгаш яздараха Кама тІа дунен тІа эттара йоккхагІйола автозавод хьалтьера юкъе Франце дакъа лоацаргхиларахи - укхаза йийса доагІаш лерхІ «маьхаш де, тІом а ца беш» яха ленински политика кочьхлар.

Болгаре хаьаш ший духах—цІех доля гІулакх саина тІайшар КПСС XXIV-ча съездо оттаьь машара Программа, хІана аьлча цунна дагадоачаларацен из кхача гІертарашен маьххара из йолаш да.

В. ГЕОРГИЕВ,
болгарски журналист.
(АПН).

ХЬАЖА, ЛАДУВГІА

ТЕЛЕВИДЕНИ:
18 НОЯБРЬ

10.00 — Передачий программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Беравта. [illegible] 10.40 — «Пачхьалхе кусхад» яха фильм-опера. 12.30 — Художниши хІадел. «ІЦе [illegible]» яхача [illegible] художниках. 13.00 — Кердадараш. 16.55 — Передачий программа. 17.00 — Беравта. Мультфильм. 17.30 — «Тха коммунисташ да» яха телевизионни очерк. 17.50 — Киножурнал. 18.00 — [illegible] 18.30 — Миллионий ленински университет. СССР экономически [illegible] 19.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.30 — Дунен [illegible] обозрени. 19.35 — Передачий программа. 19.40 — Телевизионни фильмий Еррийсоюзни 4-ча фестивала фильмаш - лауреаташ. «[illegible]» яха художественни фильм (шоллагІа серия). 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — [illegible] 22.10 — Спортивни [illegible] 22.40 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО:

6.30 — «Юртара нахар» (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хоаттам. 7.00 — Москва. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.50 — «Сердало» газета обзор. 7.55 — Москва. 8.10 — Передачий программа. 8.25 — «Гостошта [illegible]» яха беседа (нохчий меттала). 8.40 — Азербайджански [illegible] концерт (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — [illegible] 9.30 — «Шовна [illegible]» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.50 — Кердадараш. 10.00 — Москва. 10.30 — «[illegible]» (нохчий меттала). 16.15 — «[illegible]» (гІалгІай меттала). 16.30 — Нохч - гІалгІай эшараш [illegible] (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:
19 НОЯБРЬ

10.00 — Передачий программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Кагирхошта. Телевизионни клуб. 11.00 — Художественни самодеятельностий [illegible] концерт. 11.30 — Комедийни фильма экран. «[illegible]» яхача а, «Гаргало [illegible]» яхача а, «[illegible]» яхача а Гагре вовзалеш дола «ГІулакхаш [illegible]» яха художественни фильм. 13.00 — Кердадараш. 16.55 — Передачий программа. 17.00 — «[illegible]» Грозненски ведущенаше (гІалгІай меттала). 17.25 — «Дунен социализма [illegible]» яха беседа (нохчий меттала). 18.10 — Киножурнал. 18.30 — [illegible] 18.40 — Тахан — ракетни [illegible] 19.10 — «Идейно-политически кхетамна [illegible]» яха беседа (гІалгІай меттала). 19.30 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай, эрсий меттала). 19.45 — Стратегически ракетни [illegible] Советски Союза Турпала, маршала [illegible] выступлени. 20.00 — «[illegible]» яха документальни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «[illegible]» яха художественни фильм. 22.40 — «Кодру» яхача [illegible] ансамбла концерт. Кинозоопарк передача. 23.30 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО:

6.30 — «[illegible]» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хоаттам. 7.00 — Москва. 7.30 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.50 — «[illegible]» газета обзор. 7.55 — Москва. 8.10 — Передачий программа. 8.25 — «[illegible]» яха беседа (гІалгІай меттала). 8.40 — [illegible] 9.00 — «Социалистически [illegible]» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «[illegible]» яха М. [illegible] дуьцар (гІалгІай меттала). 9.30 — Юкъа боахама болхлой [illegible] (гІалгІай меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — [illegible] концерт (нохчий меттала). 16.30 — «[illegible]» яха очерк (гІалгІай меттала). 16.45 — «[illegible]» яха очерк (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоалаш Грозне йорташ а йолаш, кхь-кхуьа кІезиг-дукха догІа а доалхаш, Іуьйрийна цхьанцайолча моттигашка хоаш а доалаш, малхбоалехьара гІаьххьача боараме муж а хьехкаш хила а фагара температура республике гІоала 0 градусгара 5 градус йІовхалга кхоачаш. Грозне 2—4 градус йІовхал йолаш хила тарлу. ДІахорча шина дене йиш буса кхьаьа кхь-кхуьа еха а оалаш, юкхьенца цхьанцайолча моттигашка дахтІо догІа а доалаш, малхбузехьара гІаьххьача боараме муж а хьехкаш ха хила а фагара температура бийсашка 2—4 градус йІовхал, йийхача бийсашка 1 градус шелалтара 4 градус йІовхалга кхоачаш, денношка 7—12 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДІАДОЛАДЕННАД 1972 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бусалба ерригача отделенешка а промышленноста транспорта гІалашкарча предприятешкара, лецара [illegible], колхозашкара, совхозашкара, учрежденешкара, общественни организацешкарча [illegible] общественни уполномоченешка гІолла а.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ:
Цхьан шера — 3 соми 12 кепиг
6 бетта — 1 соми 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1972 шера «СЕРДАЛО» ГАЗЕТ ХАНЦАХЬА ЯЗДЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-00; редактора зам.— 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-20; партийни дахаран, культуран, промышленностан отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-20; письмаш отделан бухгалтереи — 7-69-71.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революцен проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-20; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-20; отдела писем и бухгалтерии — 7-69-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05206. Заказ № 9869.